

บทความ

เรื่อง

แนวทางปฏิบัติในการแก้ไขเพิกถอนการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม

โดย

นายชัยชาญ สิทธิวิรัชธรรม

ผู้อำนวยการส่วนมาตรฐานการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม

รักษาการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการทะเบียนที่ดิน

สำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดิน กรมที่ดิน

มกราคม ๒๕๕๑

สารบัญ

ส่วนที่ ๑

การเพิกถอน หรือแก้ไขรายการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

เรื่อง	หน้า
- มาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน	๒
- หลักเกณฑ์และการดำเนินการตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน	๔
● การคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง	๔
● การคลาดเคลื่อนเนื่องจากเขียนหรือพิมพ์ข้อความผิดพลาด ตามมาตรา ๖๑ วรรคเจ็ด	๗
● ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนหรือแก้ไข ตามมาตรา ๖๑ วรรคแปด	๗
- การดำเนินการเมื่อตรวจสอบพบว่ามีกรณีต้องดำเนินการ ตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน (เฉพาะกรณีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมโดยคลาดเคลื่อนหรือ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)	
๑. หลักการและวิธีการพิจารณาเพื่อดำเนินการฯ ชั้นสำนักงานที่ดิน	๙
๒. หลักการและวิธีการพิจารณาเพื่อดำเนินการฯ ชั้นกรมที่ดิน	๑๒

ส่วนที่ ๒

คณะกรรมการสอบสวน

- การดำเนินการในหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวน	๒๔
๑. การรับทราบคำสั่ง	๒๔
๒. ระยะเวลาการสอบสวน	๒๔
๓. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวน	๒๕
๔. ขั้นตอนและวิธีการสอบสวน	๒๕
๕. การพิจารณาผู้มีส่วนได้เสีย	๒๕
๖. การแจ้งผู้มีส่วนได้เสีย	๒๖

เรื่อง	หน้า
๗. วิธีการแจ้งผู้มีส่วนได้เสีย	๒๖
๘. การนัดผู้มีส่วนได้เสีย	๓๐
๙. การออกไปรับเอกสารสิทธิ	๓๐
๑๐. การบันทึกถ้อยคำผู้มีส่วนได้เสีย	๓๐
๑๑. การพิจารณาคำคัดค้านของผู้มีส่วนได้เสีย	๓๐
๑๒. การทำรายงานและความเห็นของคณะกรรมการ	๓๐
๑๓. การทำความเข้าใจ	๓๑
๑๔. เอกสารที่ต้องจัดส่งพร้อมรายงาน	๓๑
๑๕. การขอขยายระยะเวลาสอบสวน	๓๒
๑๖. การขอเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการ	๓๒
๑๗. การสอบสวนเพิ่มเติม	๓๒

ส่วนที่ ๓

หลักกฎหมายและระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้อง กับการเพิกถอนหรือแก้ไขการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

- มาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน	๓๔
- กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการตั้งคณะกรรมการสอบสวน การสอบสวน การแจ้งผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้โอกาสคัดค้าน และ การพิจารณาเพิกถอนหรือแก้ไขการออกโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ การจดทะเบียน สิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือ การจดทะเบียนแจ้งเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ โดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย พ.ศ.๒๕๔๔	๓๗

เรื่อง

หน้า

- ระเบียบกรมที่ดิน ที่ ๓/๒๕๑๖ เรื่อง วิธีการเพิกถอนหรือแก้ไข
โฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือการจดทะเบียน
สิทธิและนิติกรรม หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนที่ดิน
ในกรณีศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนหรือแก้ไข ๔๒
  - ระเบียบกรมที่ดิน ว่าด้วยวิธีการเพิกถอนหรือแก้ไข
โฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือ
การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม หรือการจดทะเบียนเอกสาร
รายการจดทะเบียนที่ดิน ในกรณีศาลมีคำพิพากษาหรือ
คำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนหรือแก้ไข ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๒๒) ๔๔
  - หนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๗๒๘/ว ๒๒๖๓๓
ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๔๔ เรื่อง การเพิกถอนหรือ
แก้ไขการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินหรือการจดทะเบียนสิทธิ
และนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ๔๖
  - หนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๕๑๕/ว ๑๐๔๖๔
ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๙ เรื่อง การจดทะเบียนแบ่งเป็น
ที่สาธารณประโยชน์ (ทางสาธารณประโยชน์) ๔๙
  - หนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๕๑๕/ว ๒๑๒๑๑
ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๐ เรื่อง แนวทางปฏิบัติ
ตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ๕๑
-

ส่วนที่ ๑

การเพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม

ตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

การแก้ไขหรือเพิกถอนการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

กฎหมาย มาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

มาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ที่ใช้ในปัจจุบันเป็นมาตราที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๔๓

“มาตรา ๖๑ เมื่อความปรากฏว่าได้ออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์หรือจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ให้แก่ผู้ใดโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจที่สั่งเพิกถอนหรือแก้ไขได้

ก่อนที่จะดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีอำนาจเรียกโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ เอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม เอกสารที่ได้จดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ หรือเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องมาพิจารณา พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบเพื่อให้โอกาสคัดค้าน ถ้าไม่คัดค้านภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ให้ถือว่าไม่คัดค้าน

คณะกรรมการสอบสวนออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่ออกโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย อย่างน้อยต้องมีเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองและตัวแทนผู้บริหารท้องถิ่นที่ดินนั้นตั้งอยู่เป็นกรรมการ

การสอบสวนตามวรรคสองต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จและส่งให้อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่ให้มีคำสั่งให้ทำการสอบสวน ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้คณะกรรมการสอบสวนรายงานเหตุที่ทำให้การสอบสวนไม่แล้วเสร็จต่ออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายเพื่อขอขยายระยะเวลาการสอบสวน โดยให้อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายสั่งขยายระยะเวลาดำเนินการได้ตามความจำเป็นแต่ไม่เกินหกสิบวัน

ให้อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่
ได้รับรายงานการสอบสวนจากคณะกรรมการสอบสวนตามวรรคสี่ เมื่ออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดี
มอบหมายพิจารณาประการใดแล้ว ก็ให้ดำเนินการไปตามนั้น

การดำเนินการเพิกถอนแก้ไขตามความในมาตรานี้ ถ้าไม่ได้จดทะเบียนที่ดินหรือหนังสือรับรอง
การทำประโยชน์มาให้ถือว่าจดทะเบียนที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์นั้นสูญหาย ให้เจ้าพนักงานที่ดิน
ออกใบแทนหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินเพื่อดำเนินการต่อไป

ถ้ามีการคลาดเคลื่อนเนื่องจากเขียนหรือพิมพ์ข้อความผิดพลาดโดยมีหลักฐานชัดเจนและผู้มีส่วน
ได้เสียยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว ให้เจ้าพนักงานที่ดินมีอำนาจหน้าที่แก้ไขให้ถูกต้องได้

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนหรือแก้ไขอย่างใดแล้ว ให้เจ้าพนักงาน
ที่ดินดำเนินการตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นตามวิธีการที่อธิบดีกำหนด

การตั้งคณะกรรมการสอบสวน การสอบสวน การแจ้งผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้โอกาสคัดค้าน
และการพิจารณาเพิกถอนแก้ไข ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

◆ กฎกระทรวงตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ปัจจุบัน คือ กฎกระทรวงกำหนด
หลักเกณฑ์และวิธีการในการตั้งคณะกรรมการสอบสวน การสอบสวน การแจ้งผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้โอกาส
คัดค้าน และการพิจารณาเพิกถอนหรือแก้ไขการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ การจด
ทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียน
อสังหาริมทรัพย์โดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๔๔

การแก้ไขหรือเพิกถอนการจดทะเบียนมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

ดำเนินการแก้ไขหรือเพิกถอนได้เป็น ๓ กรณี

๑. การผิดพลาดคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายตามวรรคแรก เป็นอำนาจของอธิบดี
กรมที่ดินหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี เป็นผู้สั่งแก้ไขหรือเพิกถอน

๒. การคลาดเคลื่อนเนื่องจากการเขียนหรือพิมพ์ข้อความผิดพลาดตามวรรคเจ็ด เป็นอำนาจ
ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะแก้ไข

๓. ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้แก้ไขหรือเพิกถอนตามวรรคแปด เป็นการแก้ไขหรือเพิกถอน
ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอันถึงที่สุด พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการตามที่อธิบดีกรมที่ดินกำหนด

หลักเกณฑ์และการดำเนินการตามมาตรา ๖๑

แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

การคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง

๑. ความหมายขอคำบางคำที่ควรทราบ

“คลาดเคลื่อน” หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่กระทำไปโดยไม่ถูกต้องตรงตามข้อเท็จจริงหรือกระทำไปโดยไม่ตรงตามระเบียบคำสั่ง เช่น มรดกที่มีผู้จัดการมรดก การโอนมรดกให้แก่ทายาทจะต้องจดทะเบียนในประเภท “โอนมรดก” แต่พนักงานเจ้าหน้าที่จดทะเบียนในประเภท “ให้” เป็นการกระทำไปไม่ตรงตามระเบียบคำสั่งจึงเป็นการจดทะเบียนไปโดยคลาดเคลื่อน กรณีนี้ไม่จำเป็นต้องเพิกถอนรายการจดทะเบียน แต่สามารถแก้ไขได้ โดยแก้ไขประเภทการจดทะเบียนจาก “ให้” เป็น “โอนมรดก”

ตัวอย่างความคลาดเคลื่อน

- จพด. ลงนามจดทะเบียนไม่ครบหรือไม่ลงนาม
- จพด. จดทะเบียนในเอกสารสิทธิในที่ดินฉบับเดียวหรือผิดแปลง
- แบ่งเป็นทางส่วนตัว กลับแบ่งหักเป็นที่สาธารณประโยชน์
- จดทะเบียนผิดประเภท
- ราคาซื้อขายผิดพลาด
- แบ่งกรรมสิทธิ์รวม ครอบ/ไม่ครอบการติดพัน
- ยกภาระจำยอมมาครอบเกิน/ไม่ครบ
- ระบุชื่อผู้รับจำนองผิด
- แบ่งกรรมสิทธิ์รวม ระบุชื่อในแปลงแยกสลับกัน

“ไม่ชอบด้วยกฎหมาย” หมายความว่า การกระทำที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น การจดทะเบียนที่ดิน น.ส.๓ ซึ่งตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ.๒๔๙๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๔๙๗ ให้ประกาศการจดทะเบียนมีกำหนด ๓๐ วัน หรือการจดทะเบียนโอนมรดก ตามมาตรา ๘๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งต้องประกาศมีกำหนด ๓๐ วัน หากประกาศไม่ครบ ย่อมถือว่าเป็นการจดทะเบียนไปโดยไม่ชอบ เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ต้องเพิกถอนรายการจดทะเบียนดังกล่าว

ตัวอย่างความไม่ชอบด้วยกฎหมาย

- จพด. จดทะเบียนไม่มีอำนาจ
  - จดทะเบียนขายระหว่างห้ามโอน
  - จดทะเบียนที่ต้องมีการประกาศ ประกาศไม่ครบ/ไม่ถูก
  - ปลอมลายมือชื่อในหนังสือมอบอำนาจ
  - ปลอมตัวมาจดทะเบียน
  - ใช้หนังสือมอบอำนาจของคนตายมาจดทะเบียนขาย
- ผู้เยาว์ขายที่ดินไม่ได้ขออนุญาตศาล
- แบ่งขายชลประทาน ต่อมารังวัดไม่โดนเขตชลประทาน
  - โอนมรดกให้แก่ผู้ที่ไม่ใช่ทายาท
  - สั่งแก้ไขเนื้อที่ และรูปแผนที่ (แบ่งแยก) แต่แจ้งข้างเคียงผิดตัว/ไม่ได้แจ้ง
  - ทำนิติกรรมไม่ตรงตามเจตนาของผู้มอบอำนาจ
  - ศาลยกเลิกการขายทอดตลาด
  - ผู้จำนองไม่ใช่เจ้าของ (เดิมแบ่งขายไป)
  - ไม่มีเจตนาแบ่งหักเป็นที่สาธารณประโยชน์ แต่จะแบ่งแยกรับเงินทดแทน
  - จดทะเบียนฝ่าฝืนการยึด/อายัดของศาล
  - จดผู้จัดการมรดกทั้งที่ขณะจดทะเบียนไม่ได้เป็นแล้ว

“เอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม” ได้แก่ โฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ แบบหมายเลข ๓ ไปไต่สวน หนังสือสัญญา บันทึกข้อตกลง เรื่องราวขอจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม (ท.ด.๑) และทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ใช้ในการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์อื่นๆ ที่ไม่ใช่ที่ดิน เช่น จดทะเบียนขายบ้าน และรวมถึงจดทะเบียนเกี่ยวกับที่ดินที่ไม่มีหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน เช่น จดทะเบียนเช่าที่ดินที่มี ส.ค.๑

“การจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนที่ดิน” หมายถึง การยกรายการจดทะเบียนที่ดินที่ได้มีการจดทะเบียนไว้ในโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ ไปไต่สวน มาจดทะเบียนในโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ อีกแปลงหนึ่ง เช่น โฉนดที่ดินที่มีการจดทะเบียนจำนอง เช่า หรือการจำยอมเมื่อมีการแบ่งแยก ถ้าไม่ให้แปลงแยกปลอดหรือพ้นไป ก็ต้องยกรายการจำนอง เช่า หรือการจำยอมในโฉนดแปลงแม่มาจดทะเบียนไว้ในโฉนดแปลงแยก

“ผู้มีส่วนได้เสีย” หมายถึง ผู้ที่มีส่วนได้หรือส่วนเสียเกี่ยวกับการแก้ไขหรือเพิกถอนถึงผู้นั้นจะได้รับประโยชน์แต่เพียงฝ่ายเดียวก็ต้องแจ้ง เช่น แก่เนื้อที่ให้มากขึ้นต้องแจ้งให้เจ้าของที่ดินทราบ คำว่า ผู้มีส่วนได้เสีย กรมที่ดินได้สอบถามความเข้าใจไปให้เจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติตามหนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๖๑๒/๑/ว ๒๓๙๖๕ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๑๘ ว่า “ผู้มีส่วนได้เสีย ไม่ควรหมายความว่าไปถึงผู้มีสิทธิในที่ดินคนแรกในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินแปลงนั้นด้วย และถ้าเป็นเรื่องแก้ไขเนื้อที่โดยหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินแปลงนั้นมีการจดทะเบียนแยกมาก่อน ผู้มีส่วนได้เสียก็ไม่ควรจะหมายความว่าย้อนไปถึงผู้มีสิทธิในที่ดินที่มีการจดทะเบียนแยกครั้งก่อนด้วย แต่ควรหมายความว่าถึงเฉพาะผู้จะได้หรือเสียสิทธิในขณะที่จะมีการสั่งเพิกถอนหรือแก้ไขหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน หรือรายการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินเท่านั้น

๒. อสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องแก้ไขหรือเพิกถอน ได้แก่ อสังหาริมทรัพย์ที่เป็นที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง

๓. ผู้มีอำนาจสั่งแก้ไขหรือเพิกถอนเอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม หรือเอกสารที่ได้จดทะเบียนรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ ทั้งที่ดินที่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินหรือไม่ก็ตาม และอสังหาริมทรัพย์อื่นที่ไม่ใช่ที่ดิน ทั้งที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่น ๆ เป็นอำนาจของอธิบดีกรมที่ดิน หรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีกรมที่ดินมอบหมาย

๔. เมื่อพบว่าการจดทะเบียนคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก่อนมีคำสั่งแก้ไข/เพิกถอนตามมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีกรมที่ดินมอบหมายจะต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามกฎหมายกระทรวงก่อน คณะกรรมการตามมาตรา ๖๑ ดังกล่าว มีอำนาจสอบสวนพยานหลักฐานและเรียกโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือเอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม หรือเอกสารที่ได้จดทะเบียนรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ หรือเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องจากผู้ที่ยึดถือมาพิจารณา เมื่อสอบสวนพยานหลักฐานแล้วสรุปรายงานชี้แจงเหตุที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายไปยังผู้มีอำนาจสั่งเพิกถอนหรือแก้ไขโดยด่วน

๕. เมื่อดำเนินการแก้ไขเพิกถอนตามคำสั่งอธิบดีกรมที่ดินเสร็จแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือเอกสารที่เรียกมาคืนแก่ผู้ยึดถือไป ถ้าเป็นกรณีเพิกถอนโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือเอกสารใด ให้เก็บโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือเอกสารที่เพิกถอนไว้ในสารบบสำหรับที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์นั้น แล้วรายงานกรมที่ดินหรือศูนย์รวบรวมข้อมูลการเก็บเอกสารเกี่ยวกับที่ดินแล้วแต่กรณี เพื่อแก้ไขหลักฐานต่าง ๆ ให้ตรงกันต่อไป

การคลาดเคลื่อนเนื่องจากเขียนหรือพิมพ์ข้อความผิดพลาดตามมาตรา ๖๑ วรรคเจ็ด

๑. การเขียนหรือพิมพ์ข้อความผิดพลาดต้องมีหลักฐานชัดเจน
๒. ผู้มีส่วนได้เสียจะต้องยินยอมให้แก้ไขเป็นลายลักษณ์อักษร ถ้าผู้มีส่วนได้เสียไม่ยินยอมให้แก้ไขเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วไม่สามารถแก้ไขได้
๓. ผู้มีอำนาจแก้ไขได้จะต้องเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งได้แก่ เจ้าพนักงานที่ดินผู้มีอำนาจจดทะเบียน นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอ
๔. การแก้ไขเช่นนี้ไม่ต้องให้ผู้มีส่วนได้เสียยื่นคำขอและเรียกค่าคำขอ เพียงแต่บันทึกถ้อยคำยินยอมให้แก้ไขไว้ใน ท.ด.๑๖ ก็เพียงพอแล้ว

ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนหรือแก้ไขตามมาตรา ๖๑ วรรคแปด

๑. คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลต้องเป็นเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนโดยตรง หรือเป็นกรณีที่ศาลสั่งให้นิติกรรมเป็นโมฆะหรือกรณีศาลสั่งเพิกถอนการขายทอดตลาด
๒. คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่จะมาดำเนินการเพิกถอนหรือแก้ไขได้จะต้องเป็นคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว
๓. การเพิกถอนหรือแก้ไขตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล ไม่ต้องแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบ
๔. พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกไปแทนได้ ถ้าไม่ได้หนังสือแสดงสิทธิในที่ดินมาดำเนินการ
๕. ขั้นตอนดำเนินการ กฎหมายกำหนดให้เป็นไปตามที่อธิบดีกรมที่ดินดำเนินการซึ่งอธิบดีกรมที่ดินได้กำหนดไว้แล้ว ตามระเบียบกรมที่ดินที่ ๓/๒๕๑๖ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๑๖ และระเบียบกรมที่ดิน ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๒๒) ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๒๒
๖. การแก้ไขหรือเพิกถอนในกรณีนี้ไม่ต้องให้ผู้มีส่วนได้เสียมายื่นคำขอและไม่ต้องเรียกค่าคำขอ เป็นเรื่องที่พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดว่า นิติกรรมหรือสัญญาที่ได้มีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมนั้นตกเป็นโมฆะ โดยมีได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนด้วยหรือกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนการขายทอดตลาดที่ดิน สืบเนื่องมาจากเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการขายทอดตลาดไปโดยไม่ชอบด้วยกระบวนการที่บัญญัติไว้ตามประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เพิกถอนรายการจดทะเบียนเกี่ยวกับการขยายทอดตลาดที่กรมบังคับคดีแจ้งให้ทางสำนักงานที่ดินจดทะเบียนให้แก่ผู้ซื้อจากการขายทอดตลาด

เดิม กรมที่ดินได้วางแนวทางปฏิบัติ หนังสือ ที่ มท ๐๕๑๕/ว ๐๔๘๓๗ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ แจ้งแนวทางปฏิบัติว่า การเพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อาจดำเนินการเพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามมาตรา ๖๑ วรรคแปด แห่งประมวลกฎหมายที่ดินได้ อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนเป็นอำนาจหน้าที่ของอธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีกรมที่ดินมอบหมายตามมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

ปัจจุบัน กรมที่ดินได้ทบทวนแนวทางพิจารณาและปฏิบัติใหม่ ตามหนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๕๑๕/ว ๒๑๒๑๑ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๐ โดยเห็นว่ากรณีศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดว่า นิติกรรมหรือสัญญาที่ได้มีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตกเป็นโมฆะแล้ว การกระทำได้กล่าวถึงเสียเปล่า ไม่เกิดผลแต่อย่างใด และไม่อาจให้สัตยาบันให้สมบูรณ์ได้ ซึ่งถือว่าเป็นนิติกรรมที่ไม่มีผลตามกฎหมาย นอกจากนี้นิติกรรมที่ตกเป็นโมฆะยังถือเสมือนไม่มีการทำนิติกรรมจึงไม่จำเป็นต้องเพิกถอน ดังนั้น เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้นิติกรรมตกเป็นโมฆะแล้ว ศาลก็จะไม่สั่งเพิกถอนรายการจดทะเบียนอีก เนื่องจากผลของโมฆะถือเสมือนว่าไม่มีการทำนิติกรรมไม่จำเป็นต้องสั่งเพิกถอนรายการจดทะเบียนนิติกรรมนั้นอีก ส่วนกรณีศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนการขายทอดตลาดรายใดแล้ว ถือเสมือนว่าไม่มีการขายทอดตลาดที่ดินและไม่มีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมโอนสิทธิในที่ดินดังกล่าวให้แก่ผู้ซื้อ ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องดำเนินการเพิกถอนตามมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ให้เกิดความล่าช้าและเพิ่มขึ้นตอนที่ไม่มีเป็นอีกแต่ประการใด จึงยกเลิกหนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๕๑๕/ว ๐๔๘๓๗ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ เสีย และให้ถือปฏิบัติใหม่ โดยให้เจ้าพนักงานที่ดิน ดำเนินการเพิกถอนรายการจดทะเบียนตามกรณีทั้งสองดังกล่าว ตามนัยมาตรา ๖๑ วรรคแปด แห่งประมวลกฎหมายที่ดินแทน

**การดำเนินการเมื่อตรวจสอบพบว่า มีกรณีต้องดำเนินการตามมาตรา ๖๑
วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน (เฉพาะกรณีการจดทะเบียนสิทธิ
และนิติกรรมโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย)**

**๑. หลักการและวิธีการพิจารณาเพื่อดำเนินการเพิกถอนหรือแก้ไขการ
จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ตามมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน
ในชั้นสำนักงานที่ดิน**

๑.๑ การพิจารณาในเบื้องต้น ชั้นสำนักงานที่ดิน

เมื่อเจ้าหน้าที่พบว่า มีกรณีจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ ไปโดยไม่ถูกต้อง ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการใน เบื้องต้น ดังนี้

(๑) รวบรวมข้อเท็จจริงและเอกสารหลักฐานการจดทะเบียน ตลอดจนเอกสาร หลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมถึงการสอบสวนพยานประกอบ (ถ้ามี) ให้ครบถ้วนเพียงพอที่จะใช้ ในการพิจารณา

(๒) พิจารณาว่าจากพยานเอกสารหลักฐานดังกล่าว การจดทะเบียนสิทธิและ นิติกรรมหรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนเป็นไปโดยไม่ถูกต้องอย่างไร และที่ถูกต้องเป็นอย่างไร

(๓) หากตรวจสอบและพิจารณาแล้วได้ความแน่ชัดว่า การจดทะเบียนสิทธิและ นิติกรรมหรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนไม่ถูกต้องนั้น เป็นไปโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วย กฎหมาย อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะต้องแก้ไขหรือเพิกถอนตามนัยมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมาย ที่ดิน ให้เสนอความเห็นว่าการคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างไร จะมีวิธีดำเนินการแก้ไขหรือ เพิกถอนรายการจดทะเบียนนั้นอย่างไร โดยเสนอความเห็นต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ส่งเรื่องราว เอกสารประกอบการพิจารณาทั้งหมดและความเห็นให้กรมที่ดินพิจารณาดำเนินการ

ตัวอย่าง การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมโดยตลาดเคลื่อน

- มรดกที่มีผู้จัดการมรดก การโอนมรดกให้แก่ทายาทจะต้องจดทะเบียนในประเภท “โอนมรดก” แต่พนักงานเจ้าหน้าที่จดทะเบียนประเภท “ให้”
- จดทะเบียนแบ่งขายที่ดินให้แก่กระทรวงการคลัง (ใช้ในราชการกรมชลประทาน) แล้วต่อมาปรากฏว่า แนวคลองชลประทานตัดผ่านที่ดินเพียงบางส่วนเนื้อที่ไม่ตรงกับที่ได้จดทะเบียนไว้
- จดทะเบียนจำนองเป็นประกัน บันทึกชื่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้รับจำนอง แต่ข้อเท็จจริง สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้รับจำนอง
- จดทะเบียนในสารบัญญัติจดทะเบียนฉบับผู้ถือแต่ไม่ได้จดบันทึกรายการจดทะเบียนลงในสารบัญญัติจดทะเบียนฉบับพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ถูกต้องตรงกัน
- จดแจ้งราคาซื้อขายในสัญญาขายที่ดิน เป็นจำนวนเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ปรากฏภายหลังว่าคู่กรณีได้ซื้อขายกันเป็นจำนวน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- จดทะเบียนแบ่งกรรมสิทธิ์รวม ให้โฉนดที่ดินแปลงแยกมีชื่อ นาย ก. และแปลงคงเหลือมีชื่อ นาย ข. ไม่ตรงกับเจตนาของเจ้าของที่ดินที่ประสงค์จะแบ่งแยกที่ดินให้โฉนดที่ดินแปลงแยกเป็นชื่อ นาย ข. และแปลงคงเหลือเป็นชื่อ นาย ก.
- จดทะเบียนแบ่งหักเป็นที่สาธารณประโยชน์ (ทางสาธารณประโยชน์) แต่ผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินต้องการแบ่งแยกที่ดินเป็นทางส่วนบุคคล
- จดทะเบียนบันทึกชื่อผู้ให้สัญญา กับ ผู้รับสัญญา สลับช่องกัน
- จดทะเบียนขายโฉนดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง แต่สิ่งปลูกสร้างดังกล่าวตั้งอยู่บนที่ดินของอีกโฉนดที่ดินหนึ่ง คู่กรณีมีเจตนาที่จะซื้อขายที่ดินแปลงที่เป็นที่ตั้งของสิ่งปลูกสร้างที่ได้ตกลงซื้อขายกันแต่ได้นำโฉนดที่ดินมาจดทะเบียนสลับแปลงกัน
- จดทะเบียนจำนองเป็นประกันรวมสองโฉนด ซึ่งมีชื่อผู้กรรมสิทธิ์ที่ดินต่างเจ้าของกัน จะต้องแก้ไขรายการจดทะเบียนแยกเป็นรายโฉนดและใช้ชื่อการจดทะเบียนว่า “จำนองเป็นประกัน”

ตัวอย่าง การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

- จดทะเบียนขายที่ดิน น.ส.๓ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ.๒๔๙๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๔๙๘ ให้ประกาศการจดทะเบียนมีกำหนด ๓๐ วัน แต่ไม่ได้มีการประกาศหรือประกาศไม่ครบกำหนด
- จดทะเบียนให้ที่ดินโดยเจ้าของไม่ได้มีเจตนาให้เพียงแต่ให้ยืมโฉนดที่ดินไปจำนอง

เท่านั้น นิติกรรมให้จึงเกิดจากการแสดงเจตนาหลง ตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

- ผู้จัดการมรดกจดทะเบียนให้ที่ดิน โดยมีได้จดทะเบียนโอนมรดกให้แก่ทายาทเจ้ามรดกที่มีสิทธิรับมรดกเสียก่อน ขัดต่อมาตรา ๑๒๙๙ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- จดทะเบียนแบ่งขายกระทรวงการคลัง (เพื่อการชลประทานฯ) ต่อมามีการรังวัดปรากฏว่าที่ดินไม่ถูกแนวเขตคลองชลประทานตัดผ่านแต่อย่างใด
- จดทะเบียนลงชื่อ นาย ก. ผู้จัดการมรดก ตามพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองไปภายหลังจากที่ศาลมีคำสั่งตั้ง นาย ก. และ นาย ข. ร่วมกันเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย
- จดทะเบียนผู้จัดการมรดกแต่ยังมีได้จดทะเบียนโอนมรดกให้แก่ตนเอง จึงมิใช่เจ้าของที่ดินย่อมไม่มีสิทธินำที่ดินไปจำนองในนามตนเองได้ ต้องห้ามตามมาตรา ๗๐๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- จดทะเบียนแบ่งให้และออกโฉนดที่ดินแปลงแยก ภายหลังจากที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินแล้ว เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๒๒ และ ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.๒๔๘๓
- จดทะเบียนขายที่ดินตามโฉนดที่ดินที่อยู่ในระหว่างห้ามโอน เป็นนิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายตามมาตรา ๕๘ ทวิ วรรคห้า แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ตกเป็นโมฆะตามมาตรา ๑๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- นำหนังสือมอบอำนาจไปจดทะเบียนแต่ปรากฏว่าผู้มอบอำนาจตายก่อนวันจดทะเบียนเป็นการจดทะเบียนในขณะที่ผู้มอบอำนาจไม่มีสภาพเป็นบุคคลและสัญญาตัวแทนระงับสิ้นไปแล้วตามมาตรา ๘๒๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- ศาลมีคำสั่งให้เพิกถอนรายการขายทอดตลาดที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้จดทะเบียนรับจำนองและขายให้กับผู้ซื้อได้จากการขายทอดตลาดไปแล้ว

๑.๒ การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ระหว่างดำเนินการพิจารณาเพิกถอนหรือแก้ไข

กรณีเจ้าของที่ดินมีความประสงค์จะขอจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินที่อยู่ระหว่างดำเนินการพิจารณาเพิกถอนหรือแก้ไข ตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน กรณีที่ดินได้วางทางปฏิบัติในกรณีมีผู้ขอจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ระหว่างดำเนินการพิจารณาเพิกถอนหรือแก้ไขไว้ตามหนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๗๒๘/ว ๒๒๖๓๓ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๔๔ ข้อ ๒ ว่า ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนทราบ ว่า ที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์

ดังกล่าวอยู่ในระหว่างดำเนินการพิจารณาเพิกถอนหรือแก้ไขตามนัยมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน หากผู้ขอจดทะเบียนทราบแล้วยังคงยืนยันให้จดทะเบียน ก็ให้บันทึกถ้อยคำไว้ แล้วให้ผู้ขอจดทะเบียนรับทราบแล้วดำเนินการจดทะเบียนให้ผู้ขอได้ แต่หากผู้ขอจดทะเบียนไม่ยอมลงชื่อรับทราบการแจ้งก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกการแจ้งไว้เป็นหลักฐาน โดยมีเจ้าหน้าที่ลงชื่อเป็นพยานด้วย ๒ คน แล้วจดทะเบียนให้ผู้ขอต่อไป

๒. หลักการและวิธีการพิจารณาเพื่อดำเนินการเพิกถอนหรือแก้ไขการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ตามมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ในชั้นของกรมที่ดิน ที่ควรทราบ

๒.๑ การพิจารณาเรื่องในเบื้องต้น

(๑) เมื่อเจ้าหน้าที่ของสำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดินได้รับเรื่องที่จังหวัดหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครส่งให้กรมที่ดินพิจารณาหรือมีผู้ร้องเรียน เกี่ยวกับการเพิกถอนหรือแก้ไขการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์โดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบในเบื้องต้นว่า

๑) ข้อเท็จจริงและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่จังหวัดหรือสำนักงานที่ดิน กรุงเทพมหานครส่งมาประกอบการพิจารณา ครบถ้วนเพียงพอที่จะใช้ในการพิจารณาหรือไม่

๒) หากเห็นว่าข้อเท็จจริงและเอกสารหลักฐานดังกล่าวยังไม่เพียงพอที่จะพิจารณาให้เป็นที่ยุติได้ เจ้าหน้าที่จะดำเนินการมีหนังสือแจ้งให้จังหวัดหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร เพื่อจัดส่งเอกสารหลักฐานหรือสอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณา โดยในกรณีที่พิจารณาเห็นว่าต้องการทราบเพิ่มในประเด็นใด แจ้งประเด็นให้จังหวัดหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครทราบด้วย

(๒) เมื่อได้ข้อเท็จจริงและเอกสารหลักฐานครบถ้วนเพียงพอที่จะพิจารณาแล้ว เจ้าหน้าที่ดำเนินการพิจารณาว่า

๑) การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมหรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนเป็นไปโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ คลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างไร

๒) หากพิจารณาแล้วเห็นว่า การจดทะเบียนดังกล่าวเป็นไปโดยถูกต้องแล้ว ไม่ปรากฏว่าได้มีการจดทะเบียนไปโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่ต้องเพิกถอนหรือแก้ไขตามนัยมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน จะเสนอความเห็นต่อรองอธิบดี ซึ่งปฏิบัติราชการแทนอธิบดีเพื่อพิจารณา หากเห็นชอบเจ้าหน้าที่แจ้งผลการพิจารณาให้จังหวัดหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร หรือกรณีเป็นเรื่องร้องเรียนให้แจ้งผู้ร้องเรียนทราบด้วย

๓) หากเจ้าหน้าที่ได้พิจารณาแล้วได้ความแน่ชัดว่า การจดทะเบียนสิทธิ และนิติกรรมหรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียน เป็นไปโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย อยู่ในหลักเกณฑ์ที่ต้องเพิกถอนหรือแก้ไขตามนัยมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เสนอความเห็นว่าการคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างไร และจะมีวิธีดำเนินการแก้ไขหรือเพิกถอนรายการจดทะเบียนนั้นประการใด

๒.๒ การตั้งคณะกรรมการสอบสวน

เมื่อความปรากฏว่า การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมหรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียน เป็นไปโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะแก้ไขหรือเพิกถอนตามนัยมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน สำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดินจะเสนอความเห็นและจัดทำคำสั่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อทำการสอบสวน พยานหลักฐานให้ได้ว่าความว่า การจดทะเบียนหรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนเป็นไปโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ แล้วเสนออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายพิจารณา

๒.๒.๑ หลักเกณฑ์และการตั้งคณะกรรมการสอบสวน

การตั้งคณะกรรมการสอบสวนเกี่ยวกับการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียน

(๑) องค์ประกอบคณะกรรมการสอบสวน

๑) ที่ดินตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร คณะกรรมการสอบสวน

ประกอบด้วย เจ้าพนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร หรือเจ้าพนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครสาขา (ระบุเป็นชื่อตำแหน่ง ไม่ระบุเป็นชื่อบุคคล ฉะนั้น ในระหว่างดำเนินการผู้ใดย้ายมาเป็นเจ้าพนักงานที่ดินกรุงเทพฯ / สาขา หรือผู้ได้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าวย่อมเป็นประธานกรรมการทันที) หรือข้าราชการที่อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายเห็นสมควรเป็นประธาน และกรรมการซึ่งเป็นข้าราชการตั้งแต่ระดับห้าขึ้นไป ในสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร หรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครสาขา (แล้วแต่กรณี) อีกสองคน โดยให้กรรมการคนหนึ่งเป็นเลขานุการ

๒) ที่ดินตั้งอยู่ในจังหวัดอื่น นอกจาก ๑) คณะกรรมการสอบสวนประกอบด้วย เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขา (ระบุเป็นชื่อตำแหน่งไม่ระบุเป็นชื่อบุคคลเช่นเดียวกับกรณีกรุงเทพฯ) หรือข้าราชการที่อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมาย เห็นสมควรเป็นประธาน และกรรมการ ซึ่งเป็นข้าราชการตั้งแต่ระดับห้าขึ้นไปในสำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินจังหวัดสาขา (แล้วแต่กรณี) อีกสองคน โดยให้กรรมการคนหนึ่งเป็นเลขานุการ

(๒) การพิจารณาความเหมาะสมของคณะกรรมการสอบสวน

การที่จะพิจารณาตั้งผู้ใดเป็นกรรมการสอบสวนนั้น นอกจากจะต้องดำเนินการตามมาตรา ๖๑ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน และกฎกระทรวงแล้ว เจ้าหน้าที่พิจารณาถึงความเหมาะสมในความรู้ความสามารถของกรรมการสอบสวนด้วย เช่น การจดทะเบียนแบ่งแยกซึ่งเกี่ยวข้องกับรังวัด ก็ควรพิจารณาแต่งตั้งเจ้าหน้าที่จากฝ่ายรังวัดร่วมเป็นกรรมการด้วย หรือเรื่องที่มีข้อพิพาทยุ่งยากซับซ้อน ก็ควรพิจารณาตั้งเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ เช่น หัวหน้าฝ่ายทะเบียนหรือหัวหน้าฝ่ายรังวัด ร่วมเป็นกรรมการด้วย และกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งต้องไม่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจดทะเบียนที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น เป็นต้น

(๓) การตรวจสอบความเป็นปัจจุบันของข้าราชการที่จะตั้งเป็นกรรมการ

ก่อนเสนอคำสั่งแต่งตั้งกรรมการ เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบก่อนว่า ข้าราชการระดับห้าขึ้นไปที่จะแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวนนั้น ยังดำรงตำแหน่งในสำนักงานที่ดินที่ที่ดินนั้นตั้งอยู่ที่จะเป็นกรรมการได้ โดยให้ตรวจสอบกับกองการเจ้าหน้าที่และ/หรือสำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสาขาที่ที่ดินนั้นตั้งอยู่

๒.๒.๒ การแจ้งคำสั่งแต่งตั้ง

เมื่ออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายมีคำสั่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว กรมที่ดินจะส่งคำสั่งดังกล่าวให้จังหวัดหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครเพื่อแจ้งให้คณะกรรมการสอบสวนรับทราบโดยด่วนที่สุด (กำหนดให้ใช้ระดับความเร่งด่วนของหนังสือแจ้ง “ด่วนที่สุด”) เนื่องจากระยะเวลาในการดำเนินการตามกฎหมาย ๖๐ วันนั้นนับแต่วันที่อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายลงนามในคำสั่ง (นับแต่วันที่ออกคำสั่ง)

๒.๒.๓ การตั้งคณะกรรมการสอบสวนกรณีเกี่ยวข้องต้องเพิกถอนหรือแก้ไขการออกเอกสารสิทธิในที่ดินด้วย

การตั้งคณะกรรมการสอบสวนกรณีเพิกถอนการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์โดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย รวมกับกรณีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมโดย

คลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย สำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดินจะส่งเรื่องให้สำนักมาตรฐานการออกหนังสือสำคัญพิจารณาตั้งคณะกรรมการสอบสวนทั้งสองกรณีไปในคราวเดียวกัน

๒.๓ การนับระยะเวลาการสอบสวน

การนับระยะเวลาการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน เริ่มนับตั้งแต่วันที่ออกคำสั่ง ซึ่งเป็นวันที่อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายลงนามในคำสั่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน มิใช่วันที่คณะกรรมการได้รับทราบคำสั่ง

๒.๔ การขอขยายระยะเวลาสอบสวน

กรณีที่คณะกรรมการสอบสวนไม่สามารถดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้ออกคำสั่งให้ทำการสอบสวน และคณะกรรมการสอบสวนรายงานเหตุที่ทำให้การสอบสวนไม่แล้วเสร็จเพื่อขอขยายระยะเวลาการสอบสวนมายังกรมที่ดิน สำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดินจะตรวจสอบว่าคณะกรรมการสอบสวนได้ขอขยายระยะเวลาการสอบสวนเกินกำหนด ๖๐ วัน ตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่

เมื่อตรวจสอบและพิจารณาถึงความจำเป็นของคณะกรรมการสอบสวน ตลอดจนระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว เห็นควรขยายระยะเวลาการสอบสวนได้ จะเสนอความเห็นต่ออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายเพื่อพิจารณาอนุญาตโดยด่วน

เมื่ออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายอนุญาตให้ขยายระยะเวลาการสอบสวนแล้ว เจ้าหน้าที่จะมีหนังสือแจ้งจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครเพื่อแจ้งให้คณะกรรมการสอบสวนรับทราบ และเมื่ออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายอนุญาตให้ขยายระยะเวลาการสอบสวนจนครบกำหนดที่สามารถขยายแล้ว (๖๐ วัน) คณะกรรมการสอบสวนจะขอขยายระยะเวลาการสอบสวนออกไปอีกไม่ได้

๒.๕ การเปลี่ยนแปลงกรรมการสอบสวน

กรณีที่คณะกรรมการสอบสวนขอเปลี่ยนแปลงกรรมการสอบสวน อาจเนื่องมาจากกรมที่ดินได้มีคำสั่งให้กรรมการบางท่านย้ายไปดำรงตำแหน่งที่จังหวัดอื่น ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่กรรมการสอบสวนต่อไปได้ หรือกรณีมีการคัดค้านการแต่งตั้งกรรมการสอบสวน เมื่อเจ้าหน้าที่พิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุผลอันสมควรให้เสนอความเห็นพร้อมทำคำสั่งเปลี่ยนแปลงกรรมการสอบสวน เสนอต่ออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายพิจารณา

เมื่ออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายมีคำสั่งให้เปลี่ยนแปลงกรรมการสอบสวนแล้ว เจ้าหน้าที่จะส่งคำสั่งดังกล่าวให้จังหวัดหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครเพื่อแจ้งคณะกรรมการ

สอบสวนรับทราบโดยด่วนที่สุด และมีผลทำให้กรรมการเดิมพ้นจากหน้าที่ และกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งใหม่เข้าทำหน้าที่แทนกรรมการเดิม ซึ่งการนับระยะเวลาการสอบสวน ให้นับระยะเวลาต่อเนื่องจากระยะเวลาเดิม ไม่อาจเริ่มนับระยะเวลาในการดำเนินการสอบสวนใหม่ได้ โดยให้แจ้งคณะกรรมการทราบด้วย

๒.๖ การตรวจสอบรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน

เมื่อได้รับรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนแล้ว เจ้าหน้าที่ของสำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดินจะตรวจสอบดังนี้

(๑) ตรวจสอบเอกสารหลักฐาน เช่น

- สำเนาหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน
  - สำเนาเรื่องราวขอจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม (ท.ด.๑) หรือ (ท.ด.๑ ก.)
  - สำเนาหนังสือสัญญาประเภทต่าง ๆ
  - สำเนาบันทีกข้อตกลง (ท.ด.๑๖)
  - สำเนาคำขอจดทะเบียน (ท.ด.๙)
  - สำเนาประกาศ (ท.ด.๒๕)
  - สำเนาใบเสร็จรับเงินค่าธรรมเนียม ภาษี อากร
  - สำเนาเอกสารสารบบที่ดินที่เกี่ยวข้อง
- ฯลฯ (แล้วแต่กรณี)

(๒) ตรวจสอบการแจ้งผู้มีส่วนได้เสียของคณะกรรมการสอบสวน

- คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งผู้มีส่วนได้เสียโดยทำเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับเพื่อให้โอกาสคัดค้านการเพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย หมวด ๒ ข้อ ๗ และข้อ ๘ หรือไม่

- กรณีผู้มีส่วนได้เสียถึงแก่กรรมแล้ว คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งทายาทของผู้นั้นเพื่อให้โอกาสคัดค้านหรือไม่ เนื่องจากทายาทของผู้นั้นก็ถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสีย การแจ้งให้ทายาททราบ ให้แจ้งเท่าที่สามารถจะแจ้งได้ ไม่จำเป็นจะต้องแจ้งให้ทายาททุกคนทราบ หรือผู้มีส่วนได้เสียที่ถึงแก่กรรมแล้วมีผู้จัดการมรดก ให้แจ้งผู้จัดการมรดกแทนการแจ้งทายาทอื่น หรือกรณีผู้จัดการมรดกอยู่ในฐานะเป็นผู้มีส่วนได้เสียด้วย คณะกรรมการได้แจ้งผู้นั้นในฐานะส่วนตัวและในฐานะผู้จัดการมรดกด้วยหรือไม่

- กรณีนิติบุคคลเป็นผู้มีส่วนได้เสีย เช่น ธนาคาร คณะกรรมการสอบสวน

จะต้องแจ้งกรรมการผู้จัดการธนาคารสำนักงานใหญ่ เว้นแต่หนังสือมอบอำนาจของธนาคารสำนักงานใหญ่ จะระบุว่ามอบอำนาจให้ผู้จัดการธนาคารสาขาที่มีอำนาจให้ถ้อยคำยินยอมเกี่ยวกับการแก้ไขหรือเพิกถอน รายการจดทะเบียนหรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียน การแจ้งผู้มีส่วนได้เสียก็สามารถแจ้ง ผู้จัดการธนาคารสาขาได้

- กรณีส่วนราชการเป็นผู้มีส่วนได้เสีย คณะกรรมการต้องแจ้งหัวหน้าส่วน ราชการนั้น ๆ เช่น เจ้าหน้าที่เวนคืน ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ให้แจ้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือแขวงการทาง กรมทางหลวง ให้แจ้งอธิบดีกรมทางหลวง หรือการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ให้ แจ้งผู้ว่าการการทางพิเศษแห่งประเทศไทย เป็นต้น

- กรณีการเพิกถอนหรือแก้ไขการจดทะเบียนที่เกี่ยวข้องกับที่สาธารณประโยชน์ ผู้มีส่วนได้เสียได้แก่ผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาที่สาธารณประโยชน์นั้น ๆ เช่น การแก้ไขหรือเพิกถอนรายการ จดทะเบียนแบ่งหักเป็นทางสาธารณประโยชน์ คณะกรรมการสอบสวนต้องแจ้งนายอำเภอหรือนายกเทศมนตรี ท้องที่ที่ดินนั้นตั้งอยู่

- กรณีที่คณะกรรมการสอบสวนไม่อาจแจ้งผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้โอกาส คัดค้านได้ เช่น ไปรษณีย์ไม่สามารถนำหนังสือแจ้งส่งถึงผู้รับได้ เนื่องจากผู้รับย้ายไม่ทราบที่อยู่ใหม่ คณะกรรมการสอบสวนได้ดำเนินการปิดหนังสือแจ้งตามนัยกฎกระทรวง หมวด ๒ ข้อ ๙ ซึ่งจะถือว่า ผู้มีส่วนได้เสียได้รับแจ้งและไม่คัดค้าน แล้วหรือไม่

- กรณีผู้มีส่วนได้เสียคัดค้านการจดทะเบียนหรือการจดทะเบียนเอกสารรายการ จดทะเบียนให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบว่า ผู้มีส่วนได้เสียได้มีหนังสือขอคัดค้านภายในกำหนด ๓๐ วันนับแต่ วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง ตามนัยกฎกระทรวง หมวด ๒ ข้อ ๑๐ หรือไม่

(๓) ตรวจสอบความเห็นของคณะกรรมการสอบสวน

เจ้าหน้าที่ของสำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดินจะตรวจสอบว่า คณะกรรมการสอบสวนมีความเห็นอย่างไร ควรเพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนหรือการจดทะเบียน เอกสารรายการจดทะเบียนหรือไม่ อย่างไร

เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบรายงานการสอบสวนและเอกสารหลักฐานของ คณะกรรมการสอบสวนแล้ว เห็นควรให้คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม เจ้าหน้าที่อาจจะ กำหนดประเด็นเสนออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายพิจารณา หากเห็นควรมีการสอบสวน เพิ่มเติมให้ส่งประเด็นพร้อมส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องไปให้คณะกรรมการสอบสวนคณะเดิม เพื่อทำการ

สอบสวนเพิ่มเติมภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน ตามนัยกฎกระทรวงฯ หมวด ๑ ข้อ ๖

๒.๗ การออกคำสั่งเพิกถอนหรือแก้ไข

เมื่อเจ้าหน้าที่พิจารณาเห็นว่า กรณีเป็นการจดทะเบียนหรือจัดแจ้งเอกสารรายการจดทะเบียนไปโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ควรเพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนหรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียน จะเสนอความเห็นพร้อมทำคำสั่งเพิกถอนหรือแก้ไขเสนออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายพิจารณา

ถ้าผู้มีส่วนได้เสียคัดค้านการเพิกถอนหรือแก้ไข เจ้าหน้าที่จะพิจารณาคำคัดค้านว่ามีเหตุผลเพียงใด ถ้าคำคัดค้านมีเหตุผลฟังขึ้น เช่น จะดำเนินการเพิกถอนการจดทะเบียนขายที่ดินของผู้เยาว์ โดยผู้เยาว์มาขอจดทะเบียนเองมีได้รับอนุญาตจากศาล หากข้อเท็จจริงตามคำคัดค้านปรากฏหลักฐานว่า ผู้เยาว์นั้นบรรลุนิติภาวะโดยการสมรสแล้วในขณะที่จดทะเบียน ในกรณีนี้ย่อมรับฟังคำคัดค้านโดยไม่เพิกถอนได้ แต่ถ้าคำคัดค้านนั้นไม่มีเหตุผลที่จะรับฟังได้ การคัดค้านก็ไม่เป็นเหตุให้ระงับการแก้ไขหรือเพิกถอนแต่อย่างใด

๒.๘ การแจ้งคำสั่งเพิกถอนหรือแก้ไข

เมื่ออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายมีคำสั่งให้เพิกถอนหรือแก้ไขแล้ว สำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดินจะมีหนังสือแจ้งคำสั่งให้จังหวัดหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร ดำเนินการต่อไป และแจ้งคำสั่งดังกล่าวพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบโดยส่งทางไปรษณีย์ ลงทะเบียนตอบรับ เพื่อให้โอกาสผู้มีส่วนได้เสียอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่ง โดยให้ระบุในคำสั่งด้วยว่า “หากผู้มีส่วนได้เสียประสงค์จะอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่ง ให้ยื่นอุทธรณ์หรือโต้แย้งต่ออธิบดีภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง ตามนัยมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ ในกรณีที่มีการอุทธรณ์ หากครบกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาของผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ ประกอบกับกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว ไม่ว่าจะมีความวินิจฉัยของผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์หรือไม่ก็ตาม ผู้มีส่วนได้เสียสามารถทำคำฟ้องเป็นหนังสือยื่นต่อศาลปกครองหรือส่งคำฟ้องทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยังศาลปกครองภายในระยะเวลา ๙๐ วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี ตามมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๒”

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ไม่อาจแจ้งคำสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบได้ กรมที่ดินจะแจ้งให้จังหวัดหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครดำเนินการแจ้งผู้มีส่วนได้เสีย โดยปิดคำสั่งไว้ในที่เปิดเผยสามารถเห็นได้ชัดเจน ณ สำนักงานที่ดิน สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ทำการแขวงหรือที่ทำการกำนันท้องที่ สำนักงานหรือที่ทำการองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ และในบริเวณที่ดินนั้นแห่งหนึ่งฉบับ แล้วให้ส่งหลักฐานการปิดประกาศให้กรมที่ดินต่อไป

๒.๙ การตรวจสอบการเพิกถอนหรือแก้ไขของสำนักงานที่ดินตามคำสั่ง

เมื่อจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครได้ดำเนินการเพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนหรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนตามคำสั่งอธิบดี และรายงานการเพิกถอนหรือแก้ไขมายังกรมที่ดิน เจ้าหน้าที่ของสำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดินจะตรวจสอบว่า จังหวัดหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครได้ดำเนินการตามหนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๗๒๘/ว ๒๒๖๓๓ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๔๔ ครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ หากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วถูกต้องไม่มีข้อทักท้วง หากจะต้องหมายเหตุการเพิกถอนหรือแก้ไขในเอกสารหลักฐานที่เก็บรักษาอยู่ที่ฝ่ายตรวจสอบและควบคุมทะเบียนที่ดิน ส่วนกำหนดสิทธิในที่ดินและควบคุมทะเบียนที่ดิน ก็ให้ส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ฝ่ายตรวจสอบและควบคุมทะเบียนที่ดินดำเนินการต่อไป

๒.๑๐ การดำเนินการในกรณีมีการอุทธรณ์คำสั่งอธิบดีของผู้มีส่วนได้เสีย

ในกรณีอธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายมีคำสั่งเพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนที่ดินหรือรายการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนที่ดิน พร้อมทั้งได้มีหนังสือแจ้งผู้มีส่วนได้เสียทราบเพื่อให้โอกาสอุทธรณ์คำสั่งแล้ว ผู้มีส่วนได้เสียได้อุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีที่ให้แก้ไขหรือเพิกถอนเจ้าหน้าที่จะตรวจสอบว่า ผู้มีส่วนได้เสียยื่นคำอุทธรณ์เป็นหนังสือโดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายภายในกำหนดเวลา ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งแก้ไขหรือเพิกถอนหรือไม่ แล้วจึงพิจารณาคำอุทธรณ์

(๑) กรณีผู้ทำคำสั่ง (อธิบดีกรมที่ดินหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมาย)

เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์

หากเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน สำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดินจะเสนอความเห็นพร้อมทำคำสั่งเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมตามความเห็นเสนออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายพิจารณา ซึ่งต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์

เมื่ออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิม แล้ว กรมที่ดินจะมีหนังสือแจ้งจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครเพื่อดำเนินการต่อไป และแจ้ง ผู้อุทธรณ์ทราบ

(๒) กรณีผู้ทำคำสั่ง (อธิบดีกรมที่ดินหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมาย)

ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์

หากอธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายพิจารณาแล้วไม่เห็นด้วยกับ คำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน กรมที่ดินจะมีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งให้ผู้มีส่วน ได้เสียทราบ และรายงานความเห็นพร้อมด้วยเหตุผลเสนอรองปลัดกระทรวงมหาดไทย หัวหน้ากลุ่ม ภารกิจด้านกิจการความมั่นคงภายใน ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ ตามนัยมาตรา ๔๕ แห่ง พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ ประกอบกับกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ ภายในกำหนด ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เพื่อให้รองปลัดกระทรวงมหาดไทยฯ พิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จ ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน เมื่อรองปลัดกระทรวงมหาดไทยฯ พิจารณาคำสั่งแล้ว ไม่ว่าจะ เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์หรือไม่ก็ตามกรมที่ดินจะมีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์ของรอง ปลัดกระทรวงมหาดไทยฯ และสิทธิฟ้องคดีปกครองให้ผู้อุทธรณ์ทราบต่อไป

หมายเหตุ ปัจจุบันตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๔๕ ประกอบกับกฎกระทรวง ว่า ด้วยกลุ่มภารกิจ พ.ศ.๒๕๔๕ และฉบับแก้ไข บัญญัติให้อำนาจพิจารณาอุทธรณ์ข้างต้นเป็นอำนาจ ของรองปลัดกระทรวงมหาดไทย หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านกิจการความมั่นคงภายใน

๒.๑๑ การดำเนินการกรณีการคลาดเคลื่อนเนื่องจากเขียนหรือพิมพ์ข้อความ

ผิดพลาด ตามมาตรา ๖๑ วรรคเจ็ด แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

กรณีจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครส่งเรื่องให้กรมที่ดินพิจารณา ดำเนินการเพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนตามความในมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมาย ที่ดิน แต่เมื่อสำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดิน (สมท.) ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและเอกสารหลักฐาน แล้วปรากฏว่าเป็นการดำเนินการโดยคลาดเคลื่อน เนื่องจากเขียนหรือพิมพ์ข้อความผิดพลาดโดยมี หลักฐานชัดเจน ตามนัยมาตรา ๖๑ วรรคเจ็ด กล่าวคือ การเขียนหรือพิมพ์ข้อความผิดพลาดต้องมี หลักฐานชัดเจน, ผู้มีส่วนได้เสียจะต้องยินยอมให้แก้ไขลายลักษณ์อักษร ถ้าผู้มีส่วนได้เสียไม่ยินยอมให้

แก้ไขเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วไม่สามารถแก้ไขได้, ผู้มีอำนาจแก้ไขได้จะต้องเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งได้แก่ เจ้าพนักงานที่ดินผู้มีอำนาจจดทะเบียน นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอ, การแก้ไขเช่นนี้ไม่ต้องให้ผู้มีส่วนได้เสียยื่นคำขอและเรียกค่าคำขอ เพียงแต่บันทึกถ้อยคำยินยอมให้แก้ไขไว้ใน ท.ด.๑๖ ก็เพียงพอแล้ว กรณีนี้สำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดิน จะแจ้งให้จังหวัดหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครทราบว่า กรณีดังกล่าวเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานที่ดินซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ที่จะแก้ไขให้เป็นการถูกต้องได้ หากผู้มีส่วนได้เสียได้ยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรให้แก้ไขแล้ว

ตัวอย่างของการเขียนหรือพิมพ์ข้อความผิดพลาด

- ชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ ชื่อบิดา ชื่อมารดา ที่อยู่ ของผู้ขอผิดไปจากหลักฐานที่ผู้ขอนำมา ยื่นประกอบการจดทะเบียน เช่น บัตรประจำตัวประชาชน บัตรข้าราชการ สำเนาทะเบียนบ้าน เป็นต้น
- ในคำขอจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม (ท.ด.๑) ประเภทผู้จัดการมรดก ระบุว่า นาย ก. ผู้จัดการมรดกของนาย ข. แต่ในรายการจดทะเบียนในช่องผู้รับโอนมีชื่อ นาย ก. ไม่มี คำต่อท้ายว่า ผู้จัดการมรดกของนาย ข.
- เจ้าหน้าที่ได้นำเลขที่ น.ส.๓ ก. ซึ่งต่อเลขให้กับ น.ส.๓ ก. แปลงอื่นไปแล้วนำกลับมา ต่ออีกครั้ง จึงเป็นการต่อเลขที่ น.ส.๓ ก. ซ้ำกัน อันมีผลทำให้เลขที่ น.ส.๓ ก. ในแปลงแบ่งแยกผิดพลาด คลาดเคลื่อนไปด้วย แต่เป็นความผิดพลาดคลาดเคลื่อนเนื่องจากเขียนผิด โดยมีหลักฐานชัดเจน

๒.๑๒ การดำเนินการกรณีศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนหรือแก้ไข ตามมาตรา ๖๑ วรรคแปด แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

การที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการเพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนตาม คำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดของศาล ตามมาตรา ๖๑ วรรคแปด แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน จะต้องเป็นกรณี ที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนโดยตรง หรือเป็นกรณีโมฆะ หรือศาลสั่งเพิกถอนการขายทอดตลาด ซึ่งเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานที่ดิน และเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๗๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน แต่ถ้าศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เพิกถอนหรือแก้ไข เช่น

- คู่ความประนีประนอมยอมความกันโดยตกลงให้เพิกถอนรายการจดทะเบียน และศาลพิพากษตามยอม กรณีเช่นนี้อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียน จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของอธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมาย ตามมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง แห่งประมวล กฎหมายที่ดิน ประกอบกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการตั้งคณะกรรมการสอบสวน การ

สอบสวน การแจ้งผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้โอกาสคัดค้าน และการพิจารณาเพิกถอนหรือแก้ไขการออกโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการ จัดแจ้งเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์โดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย พ.ศ.๒๕๔๔

- กรณีที่ศาลมิได้มีคำพิพากษาแจ้งชัดให้ทำการเพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนที่ดิน แต่ศาลได้วินิจฉัยว่าการจดทะเบียนดังกล่าวเป็นโมฆะหรือศาลสั่งเพิกถอนการขายตลาด หากคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวถึงที่สุดแล้ว ก็สามารถพิจารณาดำเนินการตามนัยมาตรา ๖๑ วรรคแปด แห่งประมวลกฎหมายที่ดินได้ (หนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๕๑๕/ว ๒๑๒๑๑ ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๐)

๒.๑๓ การตรวจสอบการหมายเหตุเพิกถอนแก้ไข ตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

(๑) กรณีเพิกถอนแก้ไขตามคำสั่งอธิบดีกรมที่ดิน (มาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง)

กรณีจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครได้ดำเนินการเพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนหรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนตามคำสั่งอธิบดี และรายงานการเพิกถอนหรือแก้ไขมายังกรมที่ดิน เจ้าหน้าที่ของสำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดินตรวจสอบว่า จังหวัดหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครได้ดำเนินการตามหนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๗๒๕/ว ๒๒๖๓๓ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๔๔ ครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ หากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วถูกต้องไม่มีข้อทักท้วง หากจะต้องหมายเหตุการเพิกถอนหรือแก้ไขในเอกสารหลักฐานที่เก็บรักษาอยู่ที่ฝ่ายตรวจสอบและควบคุมทะเบียนที่ดิน ส่วนกำหนดสิทธิในที่ดินและควบคุมทะเบียนที่ดิน สำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดินก็จะส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ฝ่ายตรวจสอบและควบคุมทะเบียนที่ดินดำเนินการต่อไป

(๒) กรณีเพิกถอนแก้ไขตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล (มาตรา ๖๑ วรรคแปด)

กรณีจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครได้ดำเนินการเพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนหรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลและรายงานการเพิกถอนหรือแก้ไขมายังกรมที่ดิน เจ้าหน้าที่ของสำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดินจะตรวจสอบว่า จังหวัดหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการตามระเบียบกรมที่ดิน ที่ ๓/๒๕๑๖ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๑๖ เรื่อง วิธีการเพิกถอนหรือแก้ไขโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม หรือการจดทะเบียนที่ดิน ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนหรือแก้ไข ครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้อง ไม่มีข้อทักท้วง หากจะต้องเพิกถอนหรือแก้ไขเอกสารหลักฐานที่เก็บรักษาอยู่ที่ฝ่ายตรวจสอบและควบคุมทะเบียนที่ดิน ส่วนกำหนดสิทธิในที่ดินและควบคุมทะเบียนที่ดิน สำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดิน จะส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ฝ่ายตรวจสอบและควบคุมทะเบียนที่ดินดำเนินการต่อไป

ส่วนที่ ๒

การดำเนินการของคณะกรรมการสอบสวน
ตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน
กรณีการเพิกถอนหรือแก้ไขการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม
เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์หรือการจดทะเบียนเอกสาร
รายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ที่ได้จดทะเบียน
ไปโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ส่วนที่ ๒

การดำเนินการของคณะกรรมการสอบสวน ตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน กรณีการเพิกถอนหรือแก้ไขการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ ที่ได้จดทะเบียนไปโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การดำเนินการของคณะกรรมการสอบสวน ตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน ฉบับที่ ๙ (พ.ศ.๒๕๕๓) กรณีการเพิกถอนหรือแก้ไขการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ที่ได้จดทะเบียนไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือผิดพลาดคลาดเคลื่อนต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีในการตั้งคณะกรรมการสอบสวน การสอบสวน การแจ้งผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้โอกาสคัดค้าน และการพิจารณาเพิกถอนหรือแก้ไขการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทะเบียน การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์โดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย พ.ศ.๒๕๕๔ โดยถูกต้อง ดังนี้

๑. การรับทราบคำสั่ง

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รับคำสั่งกรมอธิบดีกรมที่ดิน ตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้วให้ลงชื่อรับทราบคำสั่ง เสร็จแล้วส่งหลักฐานการรับทราบคำสั่งไปให้กรมที่ดินทราบ โดยผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น

๒. ระยะเวลาการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน

คณะกรรมการสอบสวนต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จและรายงานผลการสอบสวนต่ออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมาย ภายในกำหนด ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้มีคำสั่งให้ทำการสอบสวน (คือ วันที่ระบุในคำสั่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ไม่ใช่วันที่ประธานคณะกรรมการสอบสวนรับทราบคำสั่ง) หากดำเนินการไม่เสร็จแล้วภายใน ๖๐ วันข้างต้น สามารถขอขยายระยะเวลาได้

๓. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวน

คณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๓.๑ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการสอบสวนพยานหลักฐานให้ได้ความว่า ได้มีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ที่สอบสวนนั้นคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

๓.๒ มีอำนาจเรียกโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ เอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม เอกสารที่ได้จดทะเบียนรายการทะเบียนอสังหาริมทรัพย์หรือเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องมาพิจารณา

๓.๓ มีอำนาจหน้าที่แจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบเพื่อให้โอกาสคัดค้าน ถ้าไม่คัดค้านภายในกำหนด ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ให้ถือว่าไม่มีการคัดค้าน

๓.๔ เมื่อดำเนินการสอบสวนเสร็จแล้ว มีหน้าที่รายงานผลการสอบสวนต่ออธิบดีกรมที่ดินหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมาย ภายในกำหนดระยะเวลา

๔. ขั้นตอนและวิธีการสอบสวน

๔.๑ ก่อนดำเนินการสอบสวนคณะกรรมการสอบสวนต้องนัดประชุมเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงตลอดจนเอกสารหลักฐานและพยานบุคคลของเรื่องที่ได้รับแต่งตั้งให้สอบสวน กำหนดประเด็นและแนวทางในการสอบสวน ว่าจะต้องตรวจสอบเอกสารหลักฐานใดบ้าง ผู้ใดเป็นผู้มีส่วนได้เสียบ้างและพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องมีใครบ้างที่จะต้องสอบสวนเพิ่มเติมหรือไม่ ประการใด เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงตามคำสั่งอธิบดีกรมที่ดินโดยบันทึกรายงานการประชุมไว้ด้วย

๔.๒ ดำเนินการสอบสวนโดยรวมพยานเอกสารและสอบสวนพยานบุคคลตามที่รายงานการประชุมกำหนดไว้ให้ได้ความโดยแจ้งชัดว่า ได้มีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ที่สอบสวนนั้นคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เพราะเหตุใด

๕. การพิจารณาผู้มีส่วนได้เสีย

“ผู้มีส่วนได้เสีย” หมายถึง เฉพาะผู้จะได้หรือเสียสิทธิในขณะที่จะมีการสั่งเพิกถอนหรือแก้ไขหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินเท่านั้น ในกรณีที่ผู้มีส่วนได้เสียเป็นบุคคลธรรมดาและถึงแก่กรรมไปแล้วทายาทของผู้นั้นก็ถือเป็นผู้มีส่วนได้เสีย การแจ้งจึงต้องแจ้งให้ทายาททราบด้วย (ตามนัยหนังสือกรมที่ดินที่ มท ๐๖๑๒/๑/ว ๒๓๓๖๕ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๘) หากเป็นกรณีที่มีผู้จัดการมรดกให้แจ้งผู้จัดการมรดกแทนทายาทของผู้นั้น

๖. การแจ้งผู้มีส่วนได้เสีย

ให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้โอกาสคัดค้านการเพิกถอน หรือแก้ไขการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย และให้คำหนึ่งถึงสถานะของบุคคลตามกฎหมายของผู้รับแจ้งด้วย เช่น ในฐานะเป็นผู้จัดการมรดก ผู้รับจ้าง ผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือเจ้าของที่ดินและหากผู้รับแจ้งเป็นนิติบุคคลหรือส่วนราชการให้แยกพิจารณา ดังนี้

๖.๑ กรณีเป็นนิติบุคคล

ให้พิจารณาถึงอำนาจและหน้าที่ของนิติบุคคล ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยเรื่องของนิติบุคคล หากมีการมอบอำนาจให้กระทำการแทนให้แนบเอกสารเกี่ยวกับการมอบอำนาจดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย เช่น กรณีธนาคารเป็นผู้มีส่วนได้เสีย ให้แจ้งกรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารนั้น เว้นแต่กรณีที่ธนาคารสาขาได้รับมอบอำนาจให้มีอำนาจยินยอมหรือคัดค้านการแก้ไขหรือเพิกถอนดังกล่าว

๖.๒ กรณีเป็นส่วนราชการ

ให้คณะกรรมการสอบสวนตรวจสอบให้แน่ชัดว่า กรณีดังกล่าวส่วนราชการใดเป็นผู้มีส่วนได้เสีย แล้วจึงมีหนังสือแจ้งไปถึงส่วนราชการย่อย หรือต้นสังกัด (กรม, กระทรวง.....) ในกรณีที่สงสัยให้ประสานงานเป็นการภายในกับหน่วยงานนั้นก่อนว่า ส่วนราชการใดเป็นผู้มีอำนาจยินยอมหรือคัดค้านการแก้ไขหรือเพิกถอนดังกล่าว

๗. วิธีการแจ้งผู้มีส่วนได้เสีย

การแจ้งผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้โอกาสคัดค้าน

๗.๑ รูปแบบหนังสือแจ้ง

ให้ทำเป็นหนังสือตามตัวอย่างแนบท้ายคู่มือตามหนังสือกรมที่ดิน ที่ มท

๐๗๒๘/ว ๒๑๖๐๐ ลงวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๔

(ตัวอย่าง)

หนังสือแจ้งผู้มีส่วนได้เสียของคณะกรรมการสอบสวน

ตามนัยมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

ที่ .....

(ส่วนราชการที่ออกหนังสือ)

วันที่.....

เรื่อง การเพิกถอน/แก้ไขการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน (หรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม
เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์)

เรียน .....

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาคำสั่งอธิบดีกรมที่ดิน ที่...../..... ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

จำนวน.....ฉบับ

ด้วยปรากฏว่า การออกโฉนดที่ดิน (หนังสือรับรองการทำประโยชน์) เลขที่ .....

หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด..... (หรือรายการ

จดทะเบียน หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนประเภท.....

ในโฉนดที่ดิน หรือหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินประเภทอื่น หรือเอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม

หรือเอกสารที่ได้จดทะเบียนรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ เลขที่.....(หมู่ที่.....) ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด..... ระหว่าง..... ผู้.....

กับ ..... ผู้..... ซึ่งออก (หรือจดทะเบียน) เมื่อวันที่ .....

.....เป็นไปโดยคลาดเคลื่อน (หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย) เนื่องจาก.....

อธิบดีกรมที่ดิน (หรือรองอธิบดีกรมที่ดินผู้ได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรมที่ดิน) โดยอาศัย
อำนาจตามความในมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข
เพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๙) พ.ศ.๒๕๔๓ ประกอบกับกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์
และวิธีการในการตั้งคณะกรรมการสอบสวน การสอบสวน การแจ้งผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้โอกาสคัดค้าน

และการพิจารณาเพิกถอน หรือแก้ไขการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ โดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย พ.ศ.๒๕๔๔ จึงมีคำสั่งที่...../..... ลงวันที่..... เดือน..... พ.ศ. .... แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อทำการสอบสวนเสนอความเห็น ประกอบการพิจารณาสั่งเพิกถอนแก้ไข ต่อไป รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

คณะกรรมการสอบสวนจึงขอแจ้งให้ท่านซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการเพิกถอน (หรือแก้ไข) การออกโฉนดที่ดิน (หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือรายการจดทะเบียน หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียน) ดังกล่าวทราบ และขอให้ท่านนำหลักฐาน (โฉนดที่ดิน หรือหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินประเภทอื่น เลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ ..... จังหวัด..... หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องระบุ) ไปมอบให้..... ประธานคณะกรรมการสอบสวนหรือ..... ณ สำนักงานที่ดิน..... (หรืออื่น ๆ ระบุ)..... และหากท่านมีความประสงค์จะคัดค้านการเพิกถอน/แก้ไข ด้วยเหตุผลประการใด ขอให้ยื่นคำคัดค้านพร้อมเอกสารหลักฐาน (ถ้ามี) ต่อคณะกรรมการสอบสวน ณ ..... ภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง หากท่านไม่คัดค้านภายในกำหนด ถือว่าไม่มีการคัดค้าน ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ จะได้พิจารณาดำเนินการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

ประธานคณะกรรมการ

(ส่วนราชการที่ออกหนังสือ)

โทร .....

โทรสาร .....

๗.๒ การจัดส่งและที่อยู่ที่จะแจ้ง

(๑) ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ

(๒) การส่งให้ส่งตามที่อยู่ที่มีส่วนได้เสียได้ให้ไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในสารบบที่ดินแปลงนั้น โดยต้องแจ้งให้ครบทุกคน

๗.๓ กรณีที่ไม่อาจแจ้งผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้โอกาสคัดค้านได้

(๑) การปิดหนังสือแจ้ง

ให้คณะกรรมการสอบสวนฯ แจ้งผู้มีส่วนได้เสียโดยปิดหนังสือแจ้งไว้ในที่เปิดเผยสามารถเห็นได้ชัดเจน ณ

- สำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสาขา แล้วแต่กรณีว่าที่ดินนั้นตั้งอยู่ในเขตใด

- ในกรณีที่ดินอยู่ในเขตรับผิดชอบดำเนินการของสำนักงานที่ดินส่วนแยก นอกจากปิดประกาศ ณ สำนักงานที่ดินท้องที่ ซึ่งได้แก่สำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินสาขาแล้วแต่กรณี ให้ปิดประกาศเพิ่มขึ้นอีก ๑ ฉบับ ณ สำนักงานที่ดินส่วนแยก (ทั้งนี้ตามระเบียบกรมที่ดินว่าด้วยการปฏิบัติงานในสำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินสาขาสวนแยก)

- สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ

- ที่ทำการแขวงหรือที่ทำการกำนันท้องที่

- สำนักงานหรือที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งที่ดินตั้งอยู่และใน

บริเวณที่ดินนั้น

แห่งละหนึ่งฉบับ โดยใช้แบบพิมพ์ ท.ด.๔ เป็นหนังสือนำส่งโดยอนุโลมและให้รวบรวมหลักฐานการปิดหนังสือแจ้งรวมไว้ในเรื่อง (ไม่ต้องจัดทำเป็นประกาศขึ้นใหม่แต่อย่างใด) โดยถือปฏิบัติเช่นเดียวกับการเพิกถอนหรือแก้ไขหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ตามหนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๗/๒๙.๒/ว ๒๑๑๗๙ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๕

(๒) การนับระยะเวลากรณีปิดหนังสือแจ้ง

ให้ถือว่าผู้มีส่วนได้เสียได้รับแจ้งเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันปิดหนังสือแจ้ง รวมระยะเวลาที่ผู้มีส่วนได้เสียรายที่ปิดประกาศจะครบระยะเวลาคัดค้าน คือ ๔๕ วัน นับแต่วันที่ปิดประกาศฉบับสุดท้าย (๑๕ วัน (ระยะเวลาที่ถือว่าได้รับแจ้ง) + ๓๐ วัน (ระยะเวลาการคัดค้าน))

สำหรับสถานที่ที่ใช้ปิดหนังสือแจ้ง ให้คณะกรรมการสอบสวนฯ ตรวจสอบเขตการปกครองให้ถูกต้อง กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงเขตการปกครองให้ตรวจสอบให้แน่ชัดว่าอยู่ ณ เขตใด

ทั้งนี้ เนื่องจากจะมีผลต่อการนับระยะเวลา ๑๕ วัน ซึ่งจะเริ่มนับตั้งแต่มีการปิดหนังสือแจ้งที่ถือว่า “เป็นการปิดโดยชอบด้วยกฎหมาย” ฉบับสุดท้าย

๘. การนัดผู้มีส่วนได้เสีย

การนัดสอบสวน การนัดพิจารณา หรือการอย่างอื่น ที่ต้องแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบ และมาพบคณะกรรมการสอบสวน ให้แจ้งเป็นหนังสือ เว้นแต่กรณีที่มาพบคณะกรรมการสอบสวนแล้ว มีการนัดสอบสวน หรือดำเนินการอย่างอื่นต่อไปภายหลัง ให้บันทึกผู้มีส่วนได้เสียรับทราบไว้เป็นลายลักษณ์อักษรด้วย

๙. การออกใบรับเอกสารสิทธิและเอกสารเกี่ยวกับการจดทะเบียน

กรณีที่คณะกรรมการสอบสวนใช้อำนาจเรียกโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ เอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม เอกสารที่ได้จดทะเบียนรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ หรือ เอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องจากผู้ยึดถือ เมื่อผู้ยึดถือได้ส่งมอบเอกสารดังกล่าวมาให้คณะกรรมการสอบสวนแล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนออกใบรับไว้เป็นหลักฐานให้แก่ผู้ยึดถือด้วย

๑๐. การบันทึกถ้อยคำผู้มีส่วนได้เสีย

กรณีที่ผู้มีส่วนได้เสียมาให้ถ้อยคำด้วยตนเองต่อคณะกรรมการสอบสวนภายในกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ให้คณะกรรมการสอบสวนบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจนว่า ยินยอมหรือคัดค้านการเพิกถอนหรือแก้ไข หากคัดค้านให้ระบุเหตุผลที่คัดค้านพร้อมทั้งแสดงพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องด้วย (ถ้ามี) และหากผู้มีส่วนได้เสียยินยอมให้แก้ไขหรือเพิกถอนครบทุกรายก่อนครบกำหนด ๓๐ วัน ให้รับรายงานโดยไม่ต้องรอให้ครบกำหนดสามสิบวัน

๑๑. การพิจารณาคำคัดค้านของผู้มีส่วนได้เสีย

คณะกรรมการสอบสวนฯ ต้องแยกพิจารณาคำคัดค้านว่า ส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นข้อกฎหมาย ในการพิจารณาต้องอาศัยพยานหลักฐานต่าง ๆ ประกอบ เช่น พยานเอกสาร พยานบุคคล พยานแวดล้อม ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการสอบสวนฯ พิจารณาและมีความเห็นเป็นราย ๆ ตลอดจนรวบรวมรายงานหลักฐานต่าง ๆ ไว้ในสำนวนด้วย

๑๒. การทำรายงานและความเห็นของคณะกรรมการ

ในรายงานการสอบสวนมีรายละเอียดอย่างน้อย ดังนี้

(๑) สรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินและการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ที่มีคำสั่งให้สอบสวนว่า

มีรายละเอียดเป็นประการใด มีเอกสารหลักฐานใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนและพิจารณา

(๒) การแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบครบถ้วนทุกรายแล้ว โดยวิธีการอย่างไร ผู้มีส่วนได้เสียได้รับแจ้งและครบกำหนดโต้แย้งคัดค้านเมื่อใด มีผู้มีส่วนได้เสียคัดค้านหรือไม่ ประการใด

(๓) กรณีมีการคัดค้านให้รายงานผลการพิจารณาคำคัดค้านของผู้มีส่วนได้เสียด้วยว่ารับฟังได้หรือไม่ เพียงใด และพิจารณาโดยอาศัยหลักกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งใด

(๔) สรุปข้อเท็จจริงและผลดำเนินการแจ้งผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

(๕) เหตุที่ได้มีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์โดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๖) เสนอความเห็นว่าจะสั่งแก้ไขหรือเพิกถอนการคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นหรือไม่ อย่างไร

(๗) หากผลการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า ต้องแก้ไขรูปแผนที่หนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้คณะกรรมการสอบสวนส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจัดทำรูปแผนที่ที่ถูกต้องต่อท้ายคำสั่งแก้ไข จำนวน ๓ ชุด โดยอนุโลมปฏิบัติตามนัยหนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๗๑๓/ว ๙๒๕๔ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๓๓ เรื่อง การแก้ไขหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ข้อ ๒.๔

๑๓. การทำความเข้าใจ

กรรมการสอบสวนผู้ใดมีความเห็นแย้ง ให้ทำความเข้าใจติดไว้กับสำนวนการสอบสวน โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวนนั้นด้วย

๑๔. เอกสารที่ต้องจัดส่งพร้อมรายงาน

(๑) หลักฐานการแจ้งหรือการปิดประกาศให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบเพื่อให้โอกาสคัดค้าน เช่น สำเนาหนังสือแจ้งและใบตอบรับในประเทศ (ใบเหลืองไปรษณีย์) หรือหลักฐานการปิดประกาศ

(๒) สำเนาหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินที่ได้ถ่ายเอกสารครบทุกหน้า

(๓) สำเนาเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ เช่น สำเนาสัญญาที่จะเพิกถอนหรือแก้ไข

(๔) รูปแผนที่ต่อท้ายคำสั่งแก้ไข (ถ้ามี)

(๕) เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องที่คณะกรรมการสอบสวนได้ดำเนินการไว้ทั้งหมด เอกสารที่จัดส่งให้กรมที่ดินทุกฉบับ หากเป็นการถ่ายเอกสาร ขอให้มีความชัดเจนครบถ้วนถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน รวมทั้งให้เจ้าหน้าที่ลงลายมือชื่อรับรองสำเนาเอกสารดังกล่าวโดย

วงเล็บชื่อตัว ชื่อสกุล พร้อมตำแหน่ง และวัน เดือน ปี กำกับไว้ทุกหน้า ทุกแผ่นด้วย

๑๕. การขอขยายระยะเวลาสอบสวน

๑๕.๑ ถ้าเห็นว่าไม่สามารถสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในกำหนด ๖๐ วัน ให้คณะกรรมการสอบสวนรีบรายงานเหตุที่ทำให้การสอบสวนไม่แล้วเสร็จ เพื่อขอขยายระยะเวลาการสอบสวนต่ออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมาย โดยผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ก่อนครบระยะเวลา ๖๐ วัน ดังกล่าวในข้อ ๒.

๑๕.๒ การขอขยายเวลาการสอบสวน ผู้มีอำนาจสั่งขยายระยะเวลาได้ตามความจำเป็นแต่ไม่เกิน ๖๐ วัน เมื่อได้รับอนุญาตให้ขยายระยะเวลาการสอบสวนแล้ว คณะกรรมการสอบสวนต้องรีบดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต

อนึ่ง ระหว่างขอขยายระยะเวลาการสอบสวน คณะกรรมการสอบสวนสามารถดำเนินการต่อไปได้ และหากดำเนินการเสร็จแล้วให้รีบรายงานผลการสอบสวน โดยไม่ต้องรอหนังสืออนุญาตให้ขยายระยะเวลาแต่อย่างใด

๑๖. การขอเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการ

๑๖.๑ กรณีมีเหตุจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงกรรมการสอบสวน ให้คณะกรรมการสอบสวนรีบรายงานเหตุที่จำเป็นต่ออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมาย โดยผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อมีคำสั่งเปลี่ยนแปลง

๑๖.๒ การเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการสอบสวน ไม่ได้มีผลเป็นการขยายระยะเวลาสอบสวนแต่อย่างใด ฉะนั้น กรณีนี้ระยะเวลาการสอบสวนมีผลตั้งแต่วันที่ให้มีคำสั่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนครั้งแรก มิได้นับแต่วันมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงกรรมการสอบสวนแต่อย่างใด

๑๖.๓ กรณีที่กรรมการที่เหลือเกินครึ่งให้ดำเนินการต่อไปโดยไม่ต้องรอกรรมการที่ตั้งใหม่

๑๗. การสอบสวนเพิ่มเติม

กรณีที่อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมาย กำหนดประเด็นให้ดำเนินการเพิ่มเติม คณะกรรมการสอบสวนต้องรีบดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จและรายงานให้ทราบโดยเร็ว หรือภายในเวลาที่อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายกำหนด

ส่วนที่ ๓

หลักกฎหมายและระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการเพิกถอน
หรือแก้ไขการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม
ตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๙)

พ.ศ. ๒๕๕๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

เป็นปีที่ ๕๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๔๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ รัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๕๓”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖๑ เมื่อความปรากฏว่าได้ออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ให้แก่ผู้ใดโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจหน้าที่สั่งเพิกถอนหรือแก้ไขได้

ก่อนที่จะดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีอำนาจเรียกโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ เอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม เอกสารที่ได้จดทะเบียนรายการทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ หรือเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องมาพิจารณา พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบเพื่อให้โอกาสคัดค้าน ถ้าไม่คัดค้านภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับแจ้ง ให้ถือว่าไม่มีการคัดค้าน

คณะกรรมการสอบสวนการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่ออกโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย อย่างน้อยต้องมีเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองและตัวแทนคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ที่ดินนั้นตั้งอยู่เป็นกรรมการ

การสอบสวนตามวรรคสองต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จและส่งให้อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่ ได้มีคำสั่งให้ทำการสอบสวน ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้คณะกรรมการสอบสวนรายงานเหตุที่ทำให้การสอบสวนไม่แล้วเสร็จต่ออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายเพื่อขอขยายระยะเวลาการสอบสวน โดยให้อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายสั่งขยายระยะเวลาดำเนินการได้ตามความจำเป็น แต่ไม่เกินหกสิบวัน

ให้อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ ได้รับรายงานการสอบสวนจากคณะกรรมการสอบสวนตามวรรคสี่ เมื่ออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายพิจารณาประการใดแล้ว ก็ให้ดำเนินการไปตามนั้น

การดำเนินการเพิกถอนแก้ไขตามความในมาตรานี้ ถ้าไม่ได้โฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์มาให้ถือว่าโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์นั้นสูญหาย ให้เจ้าพนักงานที่ดินออกใบแทนหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินเพื่อดำเนินการต่อไป

ถ้ามีการคลาดเคลื่อนเนื่องจากเขียนหรือพิมพ์ข้อความผิดพลาดโดยมีหลักฐานชัดเจนและผู้มีส่วนได้เสียยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว ให้เจ้าพนักงานที่ดินมีอำนาจหน้าที่แก้ไขให้ถูกต้องได้

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนหรือแก้ไขอย่างใดแล้ว ให้เจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นตามวิธีการที่อธิบดีกำหนด

การตั้งคณะกรรมการสอบสวน การสอบสวน การแจ้งผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้โอกาสคัดค้าน และการพิจารณาเพิกถอนแก้ไข ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ฯลฯ

หมายเหตุ : - เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสั่งเพิกถอนหรือแก้ไขโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ โดยให้อธิบดีกรมที่ดินหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสั่งเพิกถอนหรือแก้ไขโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์แต่เพียงฝ่ายเดียว เพื่อให้การดำเนินการสั่งเพิกถอนหรือแก้ไขในกรณีดังกล่าวเป็นไปด้วยความรวดเร็ว นอกจากนี้ เห็นสมควรแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดก การอายัดที่ดิน การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ตลอดจนบัญญัติอัตราค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายท้ายประมวล-กฎหมายที่ดินให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวง

กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการตั้งคณะกรรมการสอบสวน

การสอบสวน การแจ้งผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้โอกาสคัดค้าน และการพิจารณาเพิกถอนหรือ
แก้ไขการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ การจดทะเบียนสิทธิและ
นิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์
โดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย พ.ศ.๒๕๔๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน
พ.ศ.๒๔๙๗ และมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข
เพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๙) พ.ศ.๒๕๔๓ อันเป็นพระราชบัญญัติและประมวลกฎหมายที่ดินมี
บทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับ
มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัย
อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

หมวด ๑

การตั้งคณะกรรมการสอบสวนและการสอบสวน

ข้อ ๑ เมื่อความปรากฏว่า ได้มีการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือ
การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียน
อสังหาริมทรัพย์ให้แก่ผู้ใด โดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดี
มอบหมายตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้นคณะหนึ่ง ดังนี้

(๑) กรณีการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์โดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบ
ด้วยกฎหมาย

(ก) สำหรับกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยเจ้าพนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร หรือ
เจ้าพนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครสาขา หรือข้าราชการสังกัดกรมที่ดินที่อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดี
มอบหมายเห็นสมควร เป็นประธาน ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือผู้แทน ผู้อำนวยการเขต ซึ่งที่ดินนั้น
ตั้งอยู่หรือผู้แทน และผู้แทนส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควร เป็นกรรมการ และข้าราชการ

ตั้งแต่ระดับห้าขึ้นไปในสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครสาขาเป็น
กรรมการและเลขานุการ

(ข) สำหรับจังหวัดอื่น ประกอบด้วยเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหรือเจ้าพนักงานที่ดิน
จังหวัดสาขา หรือข้าราชการสังกัดกรมที่ดินที่อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายเห็นสมควร เป็น
ประธาน นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่หรือผู้แทน ตัวแทนคณะ
ผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่หรือผู้แทน และผู้แทนส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง
ตามที่เห็นสมควร เป็นกรรมการ และข้าราชการตั้งแต่ระดับห้าขึ้นไปในสำนักงานที่ดินจังหวัดหรือ
สำนักงานที่ดินจังหวัดสาขา เป็นกรรมการและเลขานุการ

ในกรณีที่ที่ดินนั้นมีอาณาเขตติดต่อกับ ค่ายเกี้ยว หรืออยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตอุทยาน
แห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า หรือเขตที่ได้จำแนกให้เป็นเขตป่าไม้ถาวรตามมติ
คณะรัฐมนตรี ให้แต่งตั้งผู้แทนกรมป่าไม้ เป็นกรรมการด้วย

(๒) กรณีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์หรือการจดทะเบียน
รายการทะเบียนอสังหาริมทรัพย์โดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(ก) สำหรับกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยเจ้าพนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร หรือ
เจ้าพนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครสาขา หรือข้าราชการสังกัดกรมที่ดินที่อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดี
มอบหมายเห็นสมควร เป็นประธาน และกรรมการซึ่งเป็นข้าราชการตั้งแต่ระดับห้าขึ้นไปในสำนักงานที่ดิน
กรุงเทพมหานครหรือสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครสาขาอีกสองคน โดยให้กรรมการคนหนึ่งเป็นเลขานุการ

(ข) สำหรับจังหวัดอื่น ประกอบด้วยเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหรือเจ้าพนักงานที่ดิน
จังหวัดสงขลา หรือข้าราชการสังกัดกรมที่ดินที่อธิบดีหรือรองอธิบดีมอบหมายเห็นสมควร เป็นประธาน
และกรรมการซึ่งเป็นข้าราชการตั้งแต่ระดับห้าขึ้นไปในสำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินจังหวัด
สาขาอีกสองคน โดยให้กรรมการคนหนึ่งเป็นเลขานุการ

ข้อ ๒ ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนพยานหลักฐานให้ได้ความว่า ได้มี
การออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับ
อสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ที่สอบสวนนั้นคลาดเคลื่อน
หรือไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

การนัดสอบสวน การนัดพิจารณาหรือการอย่างอื่นที่คณะกรรมการสอบสวนต้องแจ้งให้
ผู้มีส่วนได้เสียทราบ ให้กระทำเป็นหนังสือ

ข้อ ๓ ในการสอบสวน ให้คณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจเรียกโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ เอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม เอกสารที่ได้จดทะเบียนรายการทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ หรือเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องจากผู้ยึดถือมาประกอบการพิจารณา พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบเพื่อให้โอกาสคัดค้าน

เมื่อคณะกรรมการได้รับเอกสารตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ออกใบรับไว้เป็นหลักฐาน

ในกรณีคณะกรรมการสอบสวนไม่อาจเรียกเอกสารมาตามวรรคหนึ่งได้ ให้บันทึกเหตุผลไว้ในสำนวนการสอบสวนที่เสนออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายด้วย

ข้อ ๔ เมื่อดำเนินการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนรายงานผลการสอบสวนนั้นต่ออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมาย

ในรายงานผลการสอบสวนตามวรรคหนึ่ง ให้สรุปข้อเท็จจริงและเหตุที่มีการออกโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์หรือการจดทะเบียนรายการทะเบียนอสังหาริมทรัพย์โดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น รวมทั้งให้เสนอความเห็นต่ออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายด้วยว่าสมควรสั่งเพิกถอนหรือแก้ไขความคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นหรือไม่อย่างไร

กรรมการสอบสวนผู้ใดมีความเห็นแย้ง ให้ทำความเห็นแย้งติดไว้กับสำนวนการสอบสวน โดยให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวนนั้นด้วย

ข้อ ๕ ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนไม่สามารถดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่ได้มีคำสั่งให้ดำเนินการสอบสวน ให้คณะกรรมการสอบสวนรายงานเหตุที่ทำให้การสอบสวนไม่แล้วเสร็จต่ออธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมาย เพื่อขอขยายระยะเวลาการสอบสวนก่อนครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว

ข้อ ๖ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานการสอบสวนจากคณะกรรมการสอบสวน ถ้าอธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายเห็นสมควรให้มีการสอบสวนเพิ่มเติม ให้กำหนดประเด็นพร้อมทั้งส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องไปให้คณะกรรมการสอบสวนคณะเดิมเพื่อดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมต่อไป

ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และให้ส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติมนั้นไปให้อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมาย

หมวด ๒

การแจ้งผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้โอกาสคัดค้าน

ข้อ ๗ ในการสอบสวน ให้คณะกรรมการสอบสวนส่งหนังสือแจ้งผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้โอกาสคัดค้านการเพิกถอนหรือแก้ไขการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น

ข้อ ๘ การแจ้งผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้โอกาสคัดค้านให้กระทำเป็นหนังสือ โดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ที่มีส่วนได้เสียได้ให้ไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในสารบบที่ดินแปลงนั้น

ข้อ ๙ ในกรณีที่ไม้อาจแจ้งผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้โอกาสคัดค้านได้ ให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งผู้มีส่วนได้เสียโดยปิดหนังสือแจ้งไว้ในที่เปิดเผยสามารถเห็นได้ชัดเจน ณ สำนักงานที่ดิน สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ทำการแขวงหรือที่ทำการกำนันท้องที่ สำนักงานหรือที่ทำการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ และในบริเวณที่ดินนั้นแห่งหนึ่งฉบับ

ให้ถือว่าผู้มีส่วนได้เสียได้รับแจ้งเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันปิดหนังสือแจ้ง

ข้อ ๑๐ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียได้รับแจ้งหรือถือว่าได้รับแจ้งเพื่อให้โอกาสคัดค้านแล้ว และมีความประสงค์ที่จะคัดค้านการเพิกถอนหรือแก้ไขการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ให้ทำหนังสือคัดค้านยื่นต่อประธานคณะกรรมการสอบสวนภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง โดยให้ระบุเหตุผลที่คัดค้านพร้อมทั้งแสดงพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องด้วย

ถ้าผู้มีส่วนได้เสียไม่คัดค้านภายในกำหนดเวลาดังกล่าวข้างต้น ให้ถือว่าไม่ประสงค์ที่จะคัดค้าน

หมวด ๓

การสั่งเพิกถอนหรือแก้ไข

ข้อ ๑๑ เมื่อได้รับรายงานการสอบสวนจากคณะกรรมการสอบสวนตามข้อ ๔ หรือข้อ ๖ แล้ว อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายจะพิจารณาสั่งเพิกถอนหรือแก้ไขการออกโฉนดที่ดินหรือ

หนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนนอสังหาริมทรัพย์ที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นได้ ต่อเมื่อปรากฏชัดแจ้งว่าได้มีการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนนอสังหาริมทรัพย์นั้นโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อ ๑๒ ในการออกคำสั่งเพิกถอนหรือแก้ไขการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนนอสังหาริมทรัพย์ที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายตามข้อ ๑๑ ให้อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายแจ้งคำสั่งดังกล่าวพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบด้วย ทั้งนี้ ให้นำความในข้อ ๗ ข้อ ๘ และข้อ ๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้ไว้ ณ วันที่ ๙ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๔

(ลงชื่อ) สมบัติ อุทัยสาร

(นายสมบัติ อุทัยสาร)

รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ปฏิบัติราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ระเบียบกรมที่ดิน

ที่ ๓/๒๕๑๖

เรื่อง วิธีการเพิกถอนหรือแก้ไขโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์
หรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนที่ดิน
ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนหรือแก้ไข

โดยที่ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๔ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๖๑ ให้อธิบดีกรมที่ดินกำหนดวิธีการที่จะทำการเพิกถอน
หรือแก้ไขโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับ
ที่ดิน หรือจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนที่ดิน ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอน
หรือแก้ไข

ฉะนั้น อธิบดีกรมที่ดินจึงกำหนดวิธีการที่จะเพิกถอนหรือแก้ไข ดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อศาลแจ้งผลของคำพิพากษาหรือคำสั่งอันถึงที่สุด หรือผู้มีส่วนได้เสียได้นำสำเนา
คำพิพากษา หรือคำสั่งอันถึงที่สุด ซึ่งจำศาลรับรองสำเนามาแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เรียกโฉนดที่ดิน
หนังสือรับรองการทำประโยชน์ เอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม เอกสารที่ได้จดทะเบียนรายการ
ทะเบียนที่ดิน หรือเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องจากผู้ยึดถือไว้ เมื่อมีผู้นำมาส่งตามที่เรียกแล้ว ก็ให้ออกใบรับให้
ไว้เป็นหลักฐาน และให้ดำเนินการดังนี้

ก. ถ้าเป็นกรณีที่จะต้องทำการเพิกถอนโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือ
รายการจดทะเบียน หรือจดทะเบียนรายการจดทะเบียนที่ดิน ให้หมายเหตุด้วยวิธีขีดเส้นคู่ขนานลงบนด้านหน้า
ของโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือรายการจดทะเบียน หรือเอกสารนั้น แล้วบรรยาย
ด้วยอักษรแดงว่า “โฉนดที่ดิน (หนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือเอกสาร หรือรายการจดทะเบียน) นี้
ได้เพิกถอนตามคำพิพากษา (หรือคำสั่ง) ศาล.....คดีหมายเลขดำที่.....คดี
หมายเลขแดงที่...../.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ..... ซึ่งคดี
ถึงที่สุดแล้ว” แล้วลงชื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมด้วยวัน เดือน ปี กำกับไว้

ข. ถ้าเป็นกรณีที่จะต้องแก้ไขโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือเอกสาร
หรือรายการจดทะเบียน ให้ขีดฆ่าตอนที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย แล้วตบเติมแก้ไขให้ถูกต้อง

ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล แล้วให้บรรยายด้วยอักษรแดงว่า “ได้แก้ไขตามคำพิพากษา (หรือคำสั่ง) ศาล.....คดีหมายเลขดำที่...../.....คดีหมายเลขแดงที่...../.....ลงวันที่..... เดือน.....พ.ศ..... ซึ่งคดีถึงที่สุดแล้ว” แล้วลงชื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมด้วย วัน เดือน ปีกำกับไว้

ในการเรียกเอกสารหลักฐานจากผู้ยึดถือ ถ้าไม่ได้เอกสารนั้นมา หากเป็นหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการออกไปแทนตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ.๒๔๙๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๔๙๗ ข้อ ๖ หรือ ข้อ ๑๑ (๓) ส่วนเอกสารอื่น ๆ ก็ให้หมายเหตุด้วยอักษรแดงไว้ ในคู่มือสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปรากฏถึงเหตุที่ไม่ได้เอกสารนั้นมา แล้วดำเนินการต่อไปตามข้อ ก. หรือ ข. แล้วแต่กรณี

(๒) ถ้าโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ รายการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม หรือเอกสารที่จดทะเบียนการจดทะเบียนที่ดิน มีชื่อหรือรายการไม่ตรงกับกรณีที่ดินสั่งหรือมีคำพิพากษา หรือมีการจดทะเบียนผูกพันใด ๆ อยู่ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งให้ศาลทราบ เมื่อศาลแจ้งมาอย่างไร ให้ปฏิบัติตามควรแก่กรณี

(๓) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติตามข้อ (๑) เสร็จแล้วให้ส่งโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือเอกสารที่เรียกมาคืนแก่ผู้ยึดถือไป ถ้าเป็นกรณีเพิกถอนโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือเอกสาร ให้เก็บโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือเอกสารที่เพิกถอนไว้ในสารบบสำหรับที่ดินแปลงนั้นแล้วรายงานไปยังกรมที่ดินให้ทราบทุกราย

ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๑๖

ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๑๖

(ลงชื่อ) อ.วิสูตรโยธาภิบาล

(นายอรรถ วิสูตรโยธาภิบาล)

อธิบดีกรมที่ดิน

ระเบียบกรมที่ดิน

ว่าด้วยวิธีการเพิกถอนหรือแก้ไขโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์
หรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนที่ดิน
ในกรณีศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนหรือแก้ไข
ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๒)

ตามที่กรมที่ดินได้วางระเบียบ ที่ ๓/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๖ เรื่อง วิธีการเพิกถอนหรือแก้ไขโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนที่ดิน ในกรณีศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนหรือแก้ไขไว้เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ถือเป็นทางปฏิบัติตามนัยมาตรา ๖๑ วรรคท้าย แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๔ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕ แล้วนั้น

บัดนี้ปรากฏว่า ในบางกรณีศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์เป็นบางส่วน ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อาจนำวิธีการที่กำหนดไว้โดยระเบียบดังกล่าวข้างต้นมาใช้ปฏิบัติให้ถูกต้องในแนวเดียวกันได้ ประกอบกับกรมที่ดินได้พิจารณาเห็นว่าการที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์เป็นบางส่วนนั้น ไม่ทำให้โฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ส่วนที่ออกไปโดยชอบด้วยกฎหมายต้องเสียไป จึงควรดำเนินการเกี่ยวกับโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ส่วนที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนได้โดยวิธีแก้ไข อธิบดีกรมที่ดินจึงกำหนดวิธีการแก้ไขดังต่อไปนี้

๑. ให้รังวัดกันเขตที่ดินส่วนที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอน โดยวิธีกันเขตรูปแผนที่ในโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทำนองเดียวกับเรื่องแบ่งแยกด้วยหมึกสีเขียว และแสดงเครื่องหมายเส้นสีเขียวไว้ที่ด้านข้างหรือด้านล่างรูปแผนที่ แล้วเขียนข้อความต่อท้ายว่า “เขตที่ดินบางส่วนที่เพิกถอนออกจากรูปแผนที่เดิมตามคำพิพากษาศาล (หรือคำสั่งศาล แล้วแต่กรณี) .....คดีหมายเลขแดงที่.....ลงวันที่.....” แล้วลงชื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อม วัน เดือน ปี กำกับไว้

๒. ให้หมายเหตุด้วยหมึกสีแดงในสารบัญญัตหะเบียนใต้รายการสุดท้ายว่า “ได้เพิกถอนที่ดิน
 บางส่วนตามรูปแผนที่หมายเลขเขียวตามคำพิพากษาศาล (หรือคำสั่งศาลแล้วแต่กรณี).....
 คดีหมายเลขแดงที่.....ลงวันที่.....จำนวนเนื้อที่.....คงเหลือเนื้อที่.....”
 แล้วลงชื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อม วัน เดือน ปี กำกับไว้

๓. เมื่อได้ดำเนินการตาม ๑ และ ๒ แล้ว ให้เก็บเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้ในสารบบที่ดิน
 แปลงนั้นแล้วรายงานให้กรมที่ดินทราบทุกราย

ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๒๒

(ลงชื่อ) ระดม มหาศรานนท์

(ร.ต.ท. ระดม มหาศรานนท์)

อธิบดีกรมที่ดิน

ที่ มท ๐๗/๒๘/ว ๒๒๖๓๓

กรมที่ดิน

ถนนพระพิพิธ กทม ๑๐๒๐๐

๑๒ กันยายน ๒๕๔๔

เรื่อง การเพิกถอนหรือแก้ไขการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินหรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม
เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

อ้างถึง ๑. หนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๗/๐๘/ว ๑๕๕๐๔ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๓๓

๒. หนังสือกรมที่ดิน ด่วนมาก ที่ มท ๐๖๑๐/ว ๐๒๕๒๘ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖

ตามที่กรมที่ดินได้สอบถามความเข้าใจเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติเกี่ยวกับกรณีเพิกถอน
แก้ไข ตามนัยมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๒๘ ไปแล้ว นั้น

เนื่องจากมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๙)
พ.ศ.๒๕๔๓ ได้บัญญัติให้ยกเลิกความในมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย
พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๒๘ และให้ใช้ความใหม่แทน
ตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล
กฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๙) พ.ศ.๒๕๔๓ อันทำให้หลักการเกี่ยวกับการเพิกถอนแก้ไขการออกโฉนดที่ดิน
หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์หรือ
การจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ที่ดำเนินการไปโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วย
กฎหมายเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

กรมที่ดินพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเพิกถอน แก้ไข การออกโฉนด
ที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์
หรือการจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ที่ดำเนินการไปโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบ
ด้วยกฎหมายสอดคล้องกับกฎหมายที่แก้ไขใหม่ จึงให้ยกเลิกหนังสือที่อ้างถึงทั้งหมด และบรรดาระเบียบ
คำสั่งอื่นใด ในส่วนที่ขัดหรือแย้งกับหนังสือฉบับนี้ โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. เมื่อความปรากฏว่า ได้มีการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ให้แก่ผู้ใด โดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งจะต้องดำเนินการตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ลงบัญชีอายัดที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวในบัญชีอายัด (บ.ท.ด.๒๗) ทั้งบัญชีอายัดเรียงตามตัวอักษรและบัญชีอายัดเรียงตามหมายเลข ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๒๘/๒๕๓๐ เรื่องการอายัดที่ดิน ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๓๐ โดยอนุโลม ทั้งนี้ให้เขียนข้อความลงในบัญชีอายัดช่อง ๗ (หมายเหตุ) ว่า “ที่ดิน (หรืออสังหาริมทรัพย์) แผลงนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาเพิกถอน (หรือแก้ไข)” แล้วลงชื่อพร้อมวัน เดือน ปี กำกับไว้ ต่อเมื่อดำเนินการเรื่องเพิกถอนหรือแก้ไขเสร็จแล้ว จึงขีดฆ่ารายการในบัญชีอายัดด้วยหมึกสีแดง และบันทึกไว้ในช่อง ๖ (จัดการเสร็จ) ว่า “ดำเนินการเสร็จแล้ว” แล้วลงชื่อพร้อมวัน เดือน ปี กำกับไว้

๒. หากมีผู้มาขอจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ในระหว่างดำเนินการพิจารณาเพิกถอน แก้ไข ตามข้อ ๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนทราบ ว่าที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวอยู่ในระหว่างดำเนินการพิจารณาเพิกถอน แก้ไข ตามนัยมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมาย หากผู้ขอจดทะเบียนทราบแล้ว ยังคงยืนยันให้จดทะเบียน ก็ให้บันทึกถ้อยคำไว้ และให้ผู้ขอจดทะเบียนลงชื่อรับทราบ แล้วดำเนินการจดทะเบียนให้ผู้ขอได้ แต่หากผู้ขอจดทะเบียนไม่ยอมลงชื่อรับทราบการแจ้ง ก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกการแจ้งไว้เป็นหลักฐาน โดยมีเจ้าหน้าที่ลงชื่อเป็นพยานด้วย ๒ คน แล้วจดทะเบียนให้ผู้ขอต่อไปได้

๓. เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ได้รับคำสั่งให้เพิกถอนแก้ไขตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน แล้วให้ปฏิบัติดังนี้

๓.๑ กรณีเพิกถอนโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือรายการจดทะเบียน หรือเอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม หรือเอกสารที่ได้จดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขีดเส้นคู่ขนานจากล่างซ้ายไปบนขวาแล้วหมายเหตุด้วยอักษรสีแดงว่า “โฉนดที่ดิน (หนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือรายการจดทะเบียน หรือเอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม หรือเอกสารที่ได้จดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์) นี้ได้เพิกถอนตามคำสั่งอธิบดีกรมที่ดิน ที่.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....” ทุกหน้าทุกแผ่นของโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือรายการจดทะเบียน หรือเอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม หรือเอกสารที่

ได้จัดแจ้งรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ แล้วให้เจ้าพนักงานที่ดินลงชื่อพร้อมด้วยวัน เดือน ปีกำกับไว้

๓.๒ กรณีแก้ไขโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือรายการจดทะเบียนหรือเอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม หรือเอกสารที่ได้จัดแจ้งรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขีดฆ่าตอนที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายออกแล้วตกเติมแก้ไขให้ถูกต้องตามคำสั่ง และให้หมายเหตุไว้ด้วยอักษรสีแดงว่า “ได้แก้ไขตามคำสั่งอธิบดีกรมที่ดิน ที่.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....” แล้วให้เจ้าพนักงานที่ดินลงชื่อพร้อมด้วยวัน เดือน ปี กำกับไว้

ทั้งนี้ เว้นแต่อธิบดีกรมที่ดินหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีกรมที่ดินมอบหมาย ผู้ออกคำสั่งเพิกถอนแก้ไข ได้สั่งให้ทุเลาการปฏิบัติตามคำสั่งเพิกถอนแก้ไขไว้ก่อน ตามนัยมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙

๔. เมื่อดำเนินการตามข้อ ๓ เสร็จแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือเอกสารที่เรียกมาคืนแก่ผู้ยึดถือไป ถ้าเป็นกรณีเพิกถอนโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือเอกสารใด ให้เก็บโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือเอกสารที่เพิกถอนไว้ในสารบบสำหรับที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์นั้น แล้วรายงานกรมที่ดินหรือศูนย์รวบรวมข้อมูลการเก็บเอกสารเกี่ยวกับที่ดินแล้วแต่กรณี เพื่อแก้ไขหลักฐานต่าง ๆ ให้ตรงกันต่อไป

๕. กรณีมีการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือจัดแจ้งเอกสารการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ให้แก่ผู้ใด โดยคลาดเคลื่อน เนื่องจากเขียนหรือพิมพ์ข้อความผิดพลาดโดยมีหลักฐานชัดเจน และผู้มีส่วนได้เสียยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินมีอำนาจหน้าที่แก้ไขให้ถูกต้องได้ โดยขีดฆ่าข้อความที่เขียนหรือพิมพ์ผิดพลาดนั้นด้วยหมึกสีแดง แล้วเขียนหรือพิมพ์ข้อความที่ถูกต้องแทน แล้วลงชื่อพร้อมด้วยวัน เดือน ปี กำกับไว้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ประวิทย์ สีห์โสภณ

(นายประวิทย์ สีห์โสภณ)

อธิบดีกรมที่ดิน

สำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดิน

โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๖๑๙๖ โทรสาร ๐ ๒๒๒๑ ๓๘๗๓

ที่ มท ๐๕๑๕/ว

กรมที่ดิน

ถนนพระพิพิธ กทม. ๑๐๒๐๐

๕ เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง การจดทะเบียนแบ่งเป็นที่สาธารณประโยชน์ (ทางสาธารณประโยชน์)

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

ด้วยปรากฏว่าในการแก้ไขรายการจดทะเบียนตามมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน มีกรณีต้องแก้ไขรายการจดทะเบียนจากประเภท “แบ่งหักเป็นที่สาธารณประโยชน์ (ทางสาธารณประโยชน์)” เป็นประเภท “แบ่งในนามเดิม” จำนวนหลายราย เนื่องจากเจ้าของที่ดินผู้ขอจดทะเบียนอ้างว่า การจดทะเบียนแบ่งหักเป็นที่สาธารณประโยชน์ (ทางสาธารณประโยชน์) ไม่ตรงตามเจตนาที่ขอแบ่ง โดยผู้ขอมีเจตนาจะขอแบ่งเป็นทางส่วนบุคคล แต่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รังวัดและจดทะเบียนแบ่งหักเป็นที่สาธารณประโยชน์ (ทางสาธารณประโยชน์) ทำให้มีการจดทะเบียนไปโดยคลาดเคลื่อน

กรมที่ดินพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อไม่ให้เกิดกรณีดังกล่าวผิดพลาดคลาดเคลื่อน ไม่ตรงตามเจตนาของผู้ขออีก กรมที่ดินจึงขอวางแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑. กรณีมีผู้ยื่นคำขอรังวัดแบ่งเป็นทางสาธารณประโยชน์ ก่อนรับคำขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอชี้แจงให้ผู้ขอเข้าใจว่าการแบ่งเป็นทางนั้น มีสองกรณีคือ การแบ่งเป็นทางส่วนบุคคลกับการแบ่งเป็นทางสาธารณประโยชน์ ซึ่งทั้งสองกรณีมีความแตกต่างกัน โดยการแบ่งเป็นทางส่วนบุคคลนั้นที่ดินส่วนที่เป็นทางยังคงมีชื่อบุคคลที่ขอแบ่งเป็นเจ้าของซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จะออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้กับผู้ขอแบ่ง และทางนั้นใช้ได้เฉพาะบุคคลผู้เป็นเจ้าของหรือบุคคลที่เจ้าของประสงค์จะให้ใช้ เจ้าของมีสิทธิที่จะห้ามบุคคลโดยทั่วไปไม่ให้ใช้ทางนั้นได้ ส่วนการแบ่งเป็นทางสาธารณประโยชน์นั้นผู้ขอแบ่งให้เป็นทางสาธารณประโยชน์ไม่ได้เป็นเจ้าของต่อไปแล้ว โดยที่ดินส่วนนั้นจะกลายเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับประชาชนใช้ร่วมกันตามมาตรา ๑๓๐๔ (๒) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยการอุทิศและเจ้าของที่ดินจะถอนคืนการอุทิศไม่ได้ บุคคลโดยทั่วไปสามารถเข้าไปใช้ได้โดยพลการ เจ้าของที่ดินเดิมไม่มีสิทธิที่จะหวงห้าม เมื่อผู้ขอเข้าใจทั้งสองกรณีดีแล้ว ให้สอบถามว่าจะแบ่งเป็นทางส่วนบุคคล (แบ่งในนามเดิม หรือ แบ่งกรรมสิทธิ์รวม แล้วแต่กรณี) หรือจะแบ่งเป็นทางสาธารณประโยชน์ หากผู้ขอยืนยันจะขอรังวัดแบ่งเป็นทางสาธารณประโยชน์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกการรับทราบคำชี้แจงดังกล่าวและความ

ประสงค์ของผู้ขอ แล้วให้ผู้ขอลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน เสร็จแล้วจึงดำเนินการให้ผู้ขอตามระเบียบต่อไป

๒. กรณีที่ผู้ขอได้ยื่นคำขอรังวัดแบ่งเป็นทางสาธารณประโยชน์ไว้แล้ว หรือกรณีที่ผู้ขอได้ยื่นคำขอรังวัดประเภทอื่นไว้โดยมิได้ยื่นคำขอรังวัดแบ่งเป็นทางสาธารณประโยชน์ แต่ในวันนำทำการรังวัดผู้ขอมีความประสงค์เพิ่มเติม โดยนำรังวัดแบ่งเป็นทางสาธารณประโยชน์ด้วย ทั้งสองกรณีก่อนทำการรังวัดให้ช่างผู้ทำการรังวัดชี้แจงให้ผู้ขอรังวัดเข้าใจเรื่องการแบ่งเป็นทางสาธารณประโยชน์และบันทึกไว้โดยให้ปฏิบัติทำนองเดียวกับข้อ ๑.

๓. กรณีที่ผู้ขอได้ยื่นคำขอรังวัดประเภทอื่นไว้โดยมิได้ยื่นคำขอรังวัดแบ่งเป็นทางสาธารณประโยชน์ แต่ในวันนำทำการรังวัดผู้ขอรังวัดได้นำรังวัดแบ่งเป็นทางสาธารณประโยชน์เพิ่มเติม แม้ช่างผู้ทำการรังวัดได้ปฏิบัติตามข้อ ๒. ไว้แล้วก็ตาม ในวันยื่นคำขอแก้ไขคำขอรังวัดเพิ่มเติมโดยขอแบ่งเป็นทางสาธารณประโยชน์ ก่อนรับคำขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอชี้แจงให้ผู้ขอเข้าใจและบันทึกไว้โดยให้ปฏิบัติทำนองเดียวกับข้อ ๑. ด้วย เพื่อยืนยันเจตนาของผู้ขอรังวัดที่ได้นำรังวัดไว้อีกครั้งหนึ่ง จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ชันธุ์ชัย วิจักขณะ

(ว่าที่ ร.ต.ชันธุ์ชัย วิจักขณะ)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมที่ดิน

สำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดิน

โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๖๑๙๖

โทรสาร ๐ ๒๒๒๑ ๓๘๗๓

โทร. มท ๕๐๘๐๑ - ๑๒ ต่อ ๒๒๕

ที่ มท ๐๕๑๕/ว ๒๑๒๑๑

กรมที่ดิน

ถนนพระพิพิธ กทม. ๑๐๒๐๐

๓ สิงหาคม ๒๕๕๐

เรื่อง แนวทางปฏิบัติตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

อ้างถึง หนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๕๑๕/ว ๐๔๘๓๗ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘

ตามที่กรมที่ดินได้วางแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ว่า กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดว่านิติกรรมหรือสัญญาที่ได้มีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมนั้นตกเป็นโมฆะโดยมิได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียน และกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนการขายทอดตลาด โดยมิได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เพิกถอนรายการจดทะเบียนเกี่ยวกับการขายทอดตลาดที่กรมบังคับคดีแจ้งให้ทางสำนักงานที่ดินจดทะเบียนให้แก่ผู้ซื้อได้จากการขายทอดตลาดเป็นอำนาจของอธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีกรมที่ดินมอบหมาย เป็นผู้มิได้มีคำสั่งเพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนดังกล่าว ตามมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน นั้น

กรมที่ดินพิจารณาทบทวนแล้วเห็นว่า กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดว่านิติกรรมหรือสัญญาที่ได้มีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตกเป็นโมฆะแล้ว การกระทำได้ดังกล่าวจึงเสียเปล่าไม่เกิดผลแต่อย่างใด และไม่อาจให้สัตยาบันให้สมบูรณ์ได้ ซึ่งถือว่าเป็นนิติกรรมที่ไม่มีผลตามกฎหมาย นอกจากนี้นิติกรรมที่ตกเป็นโมฆะยังถือเสมือนไม่มีการทำนิติกรรมจึงไม่จำเป็นต้องเพิกถอน ดังนั้นเมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้นิติกรรมตกเป็นโมฆะแล้ว ศาลก็จะไม่สั่งเพิกถอนรายการจดทะเบียนอีก เนื่องจากผลของโมฆะถือเสมือนว่าไม่มีการทำนิติกรรมไม่จำเป็นต้องสั่งเพิกถอนรายการจดทะเบียนนิติกรรมนั้นอีก ส่วนกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนการขายทอดตลาดรายใดแล้วถือเสมือนว่าไม่มีการขายทอดตลาดที่ดินและไม่มีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมโอนสิทธิในที่ดินดังกล่าวให้แก่ผู้ซื้อ ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องดำเนินการเพิกถอนตามมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายที่ดินให้เกิดความล่าช้าและเพิ่มขั้นตอนที่ไม่จำเป็นอีกแต่ประการใด จึงให้ยกเลิกหนังสือกรมที่ดินที่อ้างถึงเสีย

/และให้...

และให้ถือปฏิบัติใหม่ โดยให้เจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการเพิกถอนรายการจดทะเบียนตามกรณีทั้งสอง
ดังกล่าว ตามนัยมาตรา ๖๑ วรรคแปด แห่งประมวลกฎหมายที่ดินแทน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ชัยฤกษ์ ดิษฐอำนาจ
(นายชัยฤกษ์ ดิษฐอำนาจ)
อธิบดีกรมที่ดิน

สำนักมาตรฐานการทะเบียนที่ดิน

โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๖๑๙๖

โทรสาร ๐ ๒๒๒๑ ๓๘๗๓

โทร. (มท) ๕๐๘๐๑ - ๑๒ ต่อ ๒๒๕

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”